



**Borzavári Manókert Óvoda**  
8428 Borzavár, Hóvirág u. 8.  
Tel.:88/468-021

## Pedagógiai Program

|  |   |
|--|---|
| <b>Intézmény OM - azonosítója: 036973</b>  | <b>Készítette:</b><br>.....<br>óvodavezető                                  |
| <b>Legitimációs eljárás - Az érvényességet igazoló aláírások:</b>                            |   |
| <b>6./2013.(N.) határozatszámom elfogadta:</b><br>.....<br>Nevelőtestület nevében névaláírás | <b>Véleménynyilvánítók:</b><br>.....<br>Szülői Szervezet nevében névaláírás |
| <b>6./2013. (V.) határozatszámom jóváhagyta:</b><br>.....<br><b>Óvodavezető</b><br><b>Ph</b> |   |
| <b>Egyetértését kinyilvánító:</b><br>.....<br>Fenntartó nevében névaláírás                   |   |
| <b>Hatályos: a kihirdetés napjától: 2013.09.02.</b>  |   |
| <b>A dokumentum jellege: Nyilvános</b><br><b>Megtalálható: A vezetői irodában</b>            |   |
| <b>Verziószám: 1/ 2013</b><br><b>Eredeti példány: 2 db</b>                                   |   |
|  |   |

## Tartalomjegyzék

|   |    |
|---|----|
| 1. AZ ÓVODA ADATAI .....  | 4  |
| 2. BEMUTATKOZÁS.....  | 5  |
| 3. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP .....   | 7  |
| 3.1. Óvodai nevelésünk pedagógiai alapelvei: .....  | 8  |
| 3.2. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések: .....   | 9  |
| 3.3. Óvodai nevelésünk célja: .....   | 9  |
| 3.4. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelésének célja:.....                                     | 10 |
| 3.5. Óvodánk gondoskodik: .....   | 10 |
| 3.6. A kiemelt figyelmet igénylő ( sajátos nevelési igényű) , integráltan nevelt<br>gyermek fejlesztésének elve ..... | 11 |
| 4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI .....  | 18 |
| 4.1. Az egészséges életmód alakításának feladatai, egészségfejlesztési program .....                                  | 18 |
| 4.1.1. Mozgás, mindennapos testnevelés: .....   | 20 |
| 4.1.2. Személyi higiéné .....   | 22 |
| 4.1.3. Egészséges, tiszta biztonságos környezet megteremtése .....  | 23 |
| 4.1.4. A testi, lelki, mentális egészség fejlesztése.....   | 24 |
| 4.1.5. Pszicho-higiénés egészségvédelem: .....  | 25 |
| 4.1.6. A bántalmazás, erőszak megelőzése .....  | 26 |
| 4.1.7. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás .....   | 26 |
| 4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés .....   | 27 |
| 4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....   | 31 |
| 5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI .....  | 33 |
| 5.1. Az óvoda személyi feltételei .....   | 33 |
| 5.2. Az óvoda tárgyi feltételei .....   | 35 |
| 5.3. Az óvodai élet megszervezése.....  | 36 |
| 6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI ÉS AZ<br>ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI .....   | 39 |
| 6.1. Játék.....   | 40 |
| 6.2. Verselés, mesélés.....   | 44 |
| 6.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc .....  | 48 |
| 6.4. Rajzolás, mintázás kézimunka .....   | 51 |
| 6.5. A mozgás, mozgásos játék .....   | 53 |
| 6.6. A külső világ tevékeny megismerése .....   | 56 |
| 6.7. Munkajellegű tevékenységek .....   | 59 |
| 6.8. A tevékenységben megvalósuló tanulás.....  | 59 |
| 7. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI.....  | 62 |
| 8. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI .....   | 64 |
| 8.1. Az óvoda-iskola kapcsolata.....  | 67 |
| 8.2. Óvodánk egyéb kapcsolata.....  | 67 |
| 8.2.1. A pedagógiai szakszolgálat intézményeivel: .....   | 67 |
| 8.2.2. Egészségügyi szakszolgálat: .....  | 67 |
| 8.2.3. Az óvoda fenntartójával: .....   | 68 |

|   |    |
|---|----|
| 9. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN .....   | 69 |
| 10. AZ ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS RENDSZERE .....  | 72 |
| 11. AZ ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁNAK ÉRTÉKELÉSE .....   | 74 |
| 12. AZ ÓVODA SZAKMAI DOKUMENTUMAI.....  | 78 |
| 13. A PEDAGÓGIAI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A<br>NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS FELSZERELÉSEK<br>JEGYZÉKE..... | 80 |
| 14. FELHASZNÁLT IRODALOM .....  | 82 |
| 15. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK .....  | 83 |
| 16. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK .....  | 84 |

## **1. AZ ÓVODA ADATAI**

### **Az óvoda hivatalos elnevezése**

Borzavári Manókert Óvoda

### **Az óvoda pontos címe, telefonszáma**

8428 Borzavár, Hóvirág u. 8. Tel.: 06-88-468-021

### **Az óvoda fenntartója, címe**

Borzavár Községi Önkormányzat

Címe: 8428 Borzavár, Fő út 43.

Telefonszáma: 06-88-582-930

### **Az óvodai csoportok száma**

1

### **Az óvodai férőhelyek száma**

50 fő

## 2. BEMUTATKOZÁS

Óvodánk szakmailag önállóan működő intézmény. Pénzügyi és gazdálkodási feladatait Zirci Közös Önkormányzati Hivatal látja el.

Óvodánk a Bakony legszebb helyén, csodálatos falusi környezetben, a kertek ölében található. 1987-ben épült. Büszkék vagyunk arra, hogy Békefi Antal Borzaváron gyűjtötte a legtöbb népdalt. Szeretnénk, ha a népdalok és a népi játékok szeretete tovább élne gyermekeinkben, óvodásainkban. Talán a gyermekeken keresztül a szülőkre is hatunk a régi értékek megóvására, megőrzésére neveljük őket, erősítjük bennük a szülőföldhöz való kötődést. Helyi pedagógiai programunk az *Óvodai nevelés országos alapprogramja* és *Zilahi Józsefné-Stöckert Károlyné: Óvodai nevelés játékkal, mesével* minősített program elemeinek felhasználásával készült a helyi sajátosságok, hagyományok figyelembevételével. A nevelési folyamat alaprítmusát az évszakok változása adja, ezeket a hétköznapi és az ünnepnapok tagolják. Ez a program az óvodai körülmények között megvalósítható gyermeki szabadság megadására és az óvónői munkában a módszertani szabadság messzemenő figyelembevételére épít. Nevelőmunkánkat tudatosan tervezzük és végezzük a játékokra és a mesére építve. Valljuk, hogy az óvodáskor nyelve a játék és a mese.

A Pedagógiai Programunk elkészítése, felülvizsgálata során figyelembe vettük a törvényi szabályozásokat, partneri elvárásokat és a szakmai- pedagógiai hagyományainkat, a módosított alapító okiratunkat.

*Helyi nevelési programunk 2010-ben a Kormány a 255/209.(XI.20. ) Korm.rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló 137/1996.(VIII:28:) Korm. rendelet módosításáról életbe lépése miatt aktualizálásra került, szakértő véleményezte.*

***Jelen módosítás alapja:***

- ***a 2011.évi CXCV. törvény a Nemzeti Köznevelésről***
- ***a 363/2012 (XII.17.)Kormányrendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról,***

- *a 20/ 2012.(VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról*
- *32/2012.(X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve*

Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai programunkban arra törekszünk, hogy biztosítsuk azokat a szakmai igényeket, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermekek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

### 3. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

- A 3-7 éves életkori szakasz a gyermek fejlődésében, személyisége alakulásában az egész életre meghatározó, megismételhetetlen lehetőségeket rejt.
- A kisgyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, valamint a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.
- Az óvodás gyermeknek sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Testi szükségletei a gondozás, a táplálkozás, a tisztálkodás, az öltözködés, a mozgás, a pihenés. Lelki szükségletei a szeretet, az érzelmi biztonság, a türelem, a megértés, az elfogadás és a tisztelet.
- Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó.
- A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.
- Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, el-és befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk.
- Biztosítjuk minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, az egyenlő hozzáférést, az emberi jogok gyakorlását, kultúra és hagyományápolást, az esélyegyenlőséget.
- Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában miközben az teljesíti a funkcióit- óvó-védő-szociális, nevelő-személyiségfejlesztő- a gyermekben megteremtődnek a következő életszakaszba - a kisiskoláskorba - való átlépés belső pszichikus feltételei.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere, tárgyi környezete segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

### **3.1. Óvodai nevelésünk pedagógiai alapelvei:**

- A gyermeket, mint fejlődő személyiséget, szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- A ránk bízott gyermekeket óvodánkban elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- Keveset, lassan, jót, gyakran ismételve, az életkor és a gyermekek egyéni igényei alapján, a követve vezetés elvét betartva.
- A szabadság és a korlátozás kellő arányával biztonságot és bizalmat, elfogadást és védelmet nyújtunk a ránk bízott gyermekeknek, gondoskodunk erkölcsi védelmükről.
- Befogadó szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel törekszünk a gyermeki személyiség fejlesztésére, a gyermekek egyéni készségeinek, képességeinek kibontakoztatására, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az óvodapedagógus és a dajka személyisége, magatartása, tevékenysége modellt nyújt a gyerekek számára.
- Az óvodáskorú gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, jogainak érvényre juttatása a nevelés és a törvény adta eszközökkel.
- Óvodai nevelésünkben alkalmazott pedagógiai hatások a gyermek személyiségéhez igazodnak.
- A testi fejlődést, az egészséges életmódot és a jó lelki állapotot egyaránt fontosnak tartjuk.
- Sokoldalú tapasztalatszerzést kínálunk fel- különösen a játék, a mese és szabad mozgás területén-, amely a gyerekek érdeklődésére, szabad választására, aktivitására épít.
- Törekszünk meglévő pedagógiai gyakorlatunk megőrzésére.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára szükséges segítség, gondozás, nevelés biztosítása .
- Nemi sztereotípiák tudatos kerülése.
- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben óvodánk kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.
- A gyermekek érdekei elsődlegesek, mindenk felett állóak.



### **3.2. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések:**

- Minden gyermek feltétel nélküli elfogadása. Személyiségük, képességeik, tehetségük kibontakoztatása – elsősorban a játékon keresztül közvetített, az életkornak megfelelő műveltségtartalmak eszközrendszerével.
- Minden gyermeket megillet a neki megfelelő, sajátos bánásmód.
- A követelményszint életkornak és egyéni képességeknek megfelelő módosítása.
- Fokozott tolerancia, elfogadó magatartás a halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű, gyermekekkel, családokkal.
- A hátrányos megkülönböztetés minden formáját elutasítjuk. Intézményünkben nem szervezünk olyan programot, tevékenységet, nem kérünk olyan eszközöket, amelyek költségei a szülőknek aránytalanul nagy terhet jelentenének, és ezzel a gyermekek egy részét kizárnánk az azon való részvételből.

### **3.3. Óvodai nevelésünk célja:**

- Biztosítani az óvodás gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.
- A család, mint elsődleges nevelő közösség erősítése. A családdal együttműködve az elemi szokások és a szocializáció megalapozása, a gyermek civilizálása, kulturális nevelése.
- A játék, a mese és a szabad mozgás középpontba állításával oldódjanak szorongásaik, aktívan cselekedve erősödjék én tudatuk, jussanak az önállóság és az egyéni képességeik minél magasabb szintjére, sajátítsál el és szeressék meg anyanyelvüket.
- Ötletgazdag, társas színvonalában emelkedő gyermeki játék.
- A gyermekek testi, lelki, szellemi növekedésének támogatása egyéni fejlődési ütemük szerint.
- Pedagógiai tevékenységrendszerünkön és a gyermekek tárgyi környezetén keresztül a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása.
- Nemzeti, kulturális hagyományaink átörökítése, a magyarságtudat megalapozása, hazaszeretetre nevelés.
- Sajátos nevelési igényű gyerekek sikeres befogadása, eredményes szocializációja.
- Az egyenlő bánásmód elvének biztosítása, a megértő, támasznyújtó esélyteremtés, a gyermekek hátrányainak kompenzálása az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében.

- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek önazonosságának megőrzése, erősítése
- A migráns családok gyermekeinek biztosítani az önazonosságuk megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.
- Biztonságot adó, közösen átélt, örömeiben, élményekben, tevékenységben gazdag óvodai élet biztosítása, ahol a gyermekek jól érzik magukat, ügyesednek, fejlődnek.
- Célunk annak elérése, hogy a gyermekek szívesen járjanak óvodába, fogadják el az óvodai életrendet.

### **3.4. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelésének célja:**

A társadalmi kohézió erősítése, a hátrányt szenvedők társadalmi integrációja.

Az esélyegyenlőség biztosítása terén a szegényebb családok gyermekeinél jelentkező kognitív hátrányok mérséklése. A szociális hátrányok kompenzálása.

A szociális hátrányok kompenzálása nem jelenti azt, hogy az óvoda átveszi, átveheti a család, a szociális ellátórendszer vagy épp az önkormányzat szerepét. E helyett mélyebb együttműködésre törekszik a többi szereplővel, a szülőkkel, a gyermekjóléti szolgálattal, védőnői hálózattal, a fenntartóval, az iskolával, a civil szervezetekkel és más intézményekkel. Az óvoda csak a nevelési, szocializációs folyamatot közvetlenül akadályozó tényezők felszámolása terén bír hatékony eszközökkel.

### **3.5. Óvodánk gondoskodik:**

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről
- az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről
- a testi, szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor- specifikus alakításáról
- a gyermeki közösségben végezhető- az életkornak és fejlettségi szintnek megfelelő- sokszínű tevékenységről, különös tekintettel a mesére, a mással nem helyettesíthető játékról.
- e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó megfelelő műveltségtartalmak közvetítéséről
- emberi értékek közvetítéséről
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi és tárgyi

környezetről

- a hazájukat elhagyni kényszerülő családok ( a továbbiakban migráns ) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálásukat.

### **3.6. A kiemelt figyelmet igénylő ( sajátos nevelési igényű ) , integráltan nevelt gyermek fejlesztésének elve**

Minden olyan gyermek integráltan nevelt sajátos nevelési igényű, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján kerül intézményünkbe. Joga van a sérülése figyelembe vételével a különleges ellátáshoz és ahhoz, hogy egészséges társaival együtt, kirekesztés és előítéletek nélkül, elfogadó, befogadó közegben nevelkedjen, melyben az apró eredmények is értékesek. Helyi pedagógiai programunk tartalmi követelményeit a kiemelt figyelmet igénylő (sajátos nevelési igényű) gyermekekre is vonatkoztatjuk. A fejlődést minden esetben saját tempóikhoz viszonyítjuk.

#### **Kiemelt figyelmet igénylő (integráltan nevelt) gyermek:**

1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek
  - 1.1. sajátos nevelési igényű gyermek
  - 1.2. beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
  - 1.3. kiemelten tehetséges gyermek
2. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

#### **Sajátos nevelési igényű gyermek:**

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy több fogyatékoság együttes előfordulása esetén autizmus spektrummal, zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Cél a szegregációs tendenciák megszüntetése.

Erre nyújt lehetőséget:

- képesség kibontakoztató felkészítés,
- integrációs felkészítés,
- integrált oktatás,

#### **Óvodai fejlesztő program:**

Az óvodai fejlesztő programba felvehető a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, illetve a hátrányos helyzetűnek minősülő gyermek.

A fejlesztő programban a (gyermek igényeihez igazodva) biztosítja az óvoda:

- a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet,
- az együttműködés kialakítását azokkal a szolgálatokkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak,

### **Az integrált nevelésből adódó sérülés specifikus feladataink:**

Óvodai nevelésünkben a fogyatékkal élő gyermeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. Fontos feladatunknak tartjuk, hogy a nevelés hatására a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű, (kiemelt figyelmet igénylő) gyermeknél is kialakuljon az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az együttműködés. Az egész napos óvodai tevékenység alatt a különleges gondozás igényét is kielégítjük.

A fejlesztés céljait, módjait minden esetben a szakértői, rehabilitációs vizsgálat diagnózisára, javaslatára építjük. Ennek érdekében a napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.

### **Intézményünkbe felvehető gyermekek sérülésmértékét illetően:**

- Beszéd fogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek
- Értelmi fogyatékos gyermek
- Mozgásszervi fogyatékos gyermek
- Érzékszervi fogyatékos gyermek
- Autizmus spektrummal, zavarral küzdő gyermek
- Egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermek
- Halmozottan fogyatékos gyermek

### **Az óvodapedagógus feladatai:**

- Szerezzen alapismereteket a fogyatékoság számos körülményéről.
- A szülőkkel való szoros kapcsolattartás során: szülőgondozás, segítő tanácsadás.
- Egyéni szükségletekhez igazodó differenciálás.
- Tolerancia, nyitottság, elfogadó attitűd, empátia, szeretetteljesség, következetesség.

- A segítségnyújtás lehetőségének és mértékének megismertetése az óvoda dolgozóival, szülőkkel, csoporttársakkal.
- Együttműködés a gyógypedagógussal, védőnővel, szakmai szolgáltatókkal, pszichológussal, logopédussal.

Sajátos nevelési igényű gyermek a csoportban:

Az óvónő példát mutat. Elfogadja őt olyannak, amilyen. Elnyeri bizalmát, erősíti öntudatát.

Bevonja a játékba, képességeihez mértén feladatokat ad neki. Elismeri teljesítményét, igyekezetét. Kedvező adottságaira épít. Melléje ül, kézen fogja, őt választja párjának.

Társai felé irányítja, elmondja a csoportnak, hogy adott gyermek miben más, mi a problémája, pl. nem beszél. Elmondja, hogy az emberek különbözőek, mindannyian mások vagyunk. Van, aki szépen énekel, vagy gyorsan fut, de mindenki mindent nem tudhat. Együtt, közösen többre vagyunk képesek. Mindenkinek hangsúlyozza a jó tulajdonságait, a „más” gyermeknek is.

Szeretettel, türelemmel közeledünk a „más” gyermek felé is, a gyerekek ezt látják tőlünk, és megtanulják.

A nevelés hatására a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, az akarat erőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek. Mindig annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.

3 – 5 éves korban a hátrányok „felmérése” a napi tevékenységek során történik.

**Fontos elvünk**, hogy a bármilyen ok miatt társaitól fejlődésben elmaradt gyermek fejlesztése, korrekciója **egészséges társaival együtt, egyéni bánásmóddal** történjék. A felzárkóztatás fontos eleme az életkorra leginkább jellemző utánzások tanulás, a társak példája.

**A sajátos nevelési igényből** eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységről a gyógypedagógus egyéni fejlesztési tervet készít, foglalkozási naplót vezet. Az óvónők az ő szakmai irányításával – a szakértői vélemény javaslatai és a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei figyelembe vételével – az óvodai élet keretei között segítik a gyermek beilleszkedését, fejlődését.

**A szociálisan hátrányos helyzetben lévő** gyermekek felzárkóztatása, differenciált fejlesztése terén legfőbb célunk, hogy az óvoda nyugodt – érzelmgazdag - derűs légköre segítse esetleges

sérüléseik kompenzálását. A óvoda valamennyi dolgozója részéről elengedhetetlen a türelmes – elfogadó attitűd, a fokozott törődés, az egyénhez igazított elvárások; amelyek mintául szolgálnak a gyermekek számára. Különösen fontos integrálódásuk (kapcsolatteremtés, beilleszkedés a csoportba, tevékenységekbe) segítése.

Feladatunk olyan társadalmi szervezetekkel, csoportokkal való kapcsolat keresése, amelyek ezt a hátrányt csökkenteni segítenek.

Minden gyermek „ügyes” valamiben. Sokoldalú, önkifejezésre lehetőséget adó tevékenységek által segítjük **önbizalmának** fokozását, figyelemzavarának feloldását, **önkontrolljának**, **önismeretének** erősítését, a folyamatos egyéni motiváció fenntartását. Ezek legfőbb eszköze is a mozgás és a társas közösségi játékok (énekes- és szabályjátékok).

### **Tehetséggondozás**

A tehetség „felmérése” 3-5 éves korban a napi tevékenységek során történik. **A tehetséges gyermekek** számára igyekszünk olyan lehetőségeket, tevékenységeket biztosítani, amelyek képességeik kibontakoztatását segítik. (Társas-, és logikai játékok; zenei fejlesztés; nagyobb ügyességet igénylő kézműves technikák – pályázatokon való részvétel stb.).

### **A nevelőmunka szempontjából az alábbiak szerint rangsoroljuk a gyermekek szükségleteit**

Testi és lelki szükségletek

Védelem, biztonság- és felnőtt igény

Mozgás, cselekvés

Játék, képzelődés

Mese, beszéd

Együttlét a társakkal, közösségi életre való felkészülés

Kíváncsiságra alapozott, társan értelmezett tanulás

A mozgás, zene, kép, szó együtt alkotják az óvodai anyanyelvi nevelés jelrendszerét, amelynek megjelenési formája a játék és a mese.

Nevelőmunkánkat tudatosan tervezzük és végezzük a játékokra és a mesére építve. E tevékenységeken keresztül gondoskodunk az életkornak megfelelő műveltség tartalmak közvetítéséről.

Nem játékosan és mesésen tanítunk, hanem játszunk és mesélünk, és ennek természetes hozadéka a kisgyermeki tudás.

Az időtlenség, folyamatosság, a játék és a mese varázslatában elmerülés megfelel a gyermekkor igényeinek és anyanyelvi kultúránk szellemiségének.

A tanulási eredmény biztosan következik a ráérős, folyamatos játékból, az átélt mesehallgatásból. Az ismeret nem kész dolog, hanem folyamat eredménye. A fejlődés és a fejlesztés során figyelembe vesszük, hogy a folyamat nem egyenesen előrehaladó.

A nevelés óvó és értékmegőrző szerepét hangsúlyozzuk, és e köré csoportosítjuk az egyéb tevékenységeket. Valljuk, hogy biztonságérzet és szeretetkapcsolat nélkül a kisgyermek nem nevelhető. A gyermekkor szabadságát igyekszünk biztosítani a felesleges akadályok kiiktatásával.

Célunk, hogy a gyermeket hosszú távra „tarisnyáljuk fel”. Hagyjuk, hogy a gyermek eredetisége szabadon fejlődjék, ami természetesen nem azt jelenti, hogy mindent megengedünk neki, hanem azt, hogy teljes odafordulással bánunk vele, egészséges környezetet alakítunk ki számára, jó szokásokra, életritmusra, korához illő fegyelmekre szoktatjuk.

### **A program pillérei az alábbi felismerések**

Vegyes életkorú csoportot szervezünk.

Az idő nem osztható fel rövid szakaszokra. Folyamatos végtelen egész. A 4 évszak és a jeles napok adta lehetőséget építjük be a fejlesztésbe. Az elfoglaltságok, csak akkor érdekesek, és a nevelés szempontjából akkor értékesek, ha játékcéljuk van.

Rugalmasan követjük a játék logikáját.

Játékaink nagy része a szabadban zajlik.

A szabályozásnak, az utánzásnak, a külső - belső ösztönzésnek az életkorhoz illő arányát kívánjuk megvalósítani.

### **Olyan óvónők kezében lesz sikeres a program**

Akiknek a rendképlete rugalmas.

Akik tudatosan tartják magukat a közepes motiváltság állapotában.

Feladatuknak a nevelési folyamat tempójának, ritmusának szabályozását értik.

Laza és alkotó képzetáramlással kísérik a gyermekek játékát.

Kedvelik a kötéses és puha eljárásokat.

Felszabadultan és eredeti módon használják a mozgás, a zeneiség, a képek és a beszéd jelrendszerét.

Elfogadják, hogy a követve vezetés eljárásai, a tevékenységre fordított idő és a gyermekekkel létrehozott őszinte kapcsolat, az egyre tartósabb egymásra figyelés fejlesztik ki valójában a csírázó képességeket.

Tudomásul veszik, hogy a kisgyermek igénye: A KEVESET, LASSAN, JÓT, GYAKRAN ISMÉTELVE.

### **Az óvónő szabadsága az alábbiakban valósulhat meg**

Az idő kezelésében.

A játékok tartalmához illő szervezeti formák megtalálásában.

A gyermeki műveltség anyagának a mindenkori helyzethez illő összeválogatásában.

### **Elvárható eredmények**

A test-lélek és szellem életkorra jellemző összhangja.

A nagy- és kismozgások önálló, bátor, ügyes kivitelezése.

A világ egészre való nyitottság és ráhangoltság.

A képi látásmód erőteljessége, kifejezési formáinak megtalálása, rajzban, sokféle játékban, mesehallgatásban.

A magányosan, párban és csoportokban folyó játékokra való alkalmasság.

A viselkedés keresetlensége, de az emberi együttélés szempontjából lényeges szabályokhoz igazítása.

Élénkség, a fegyelmezési helyzetek kiprovokálásának minimumával.

Az akadályok legyőzésének változatos megoldása.

A kompromisszumkötések gyakorisága.

Elemi tájékozódás az emberi kapcsolatokban, térben, időben, a dolgok és történések ok-okozati rendjében, fontossági sorrendjében.

A tág értelemben vett tanulási vágy és képesség.

Az „én már tudom” büszkesége. Kisebb megbízások teljesítése.

Érthető, helyzethez illő beszéd.

Annak jelei, hogy csökken a viselkedés érzelmek és indulatvezéreltsége.

Az iskolába készülő gyermek már tudja vágyai teljesítését késleltetni.

Gondolkodását még a szemléletesség uralja.

Bizonyos helyzetekben megjelennek a fogalmi gondolkodás jelei.

Programunk alapján az életre nevelünk, és azon belül segítjük, hogy a gyerekek egy jól megélt, teljes és igazi gyermekkor után kezdjék el az iskolai életet.

**A sajátos nevelési igényű gyermekeknél** ezek a kritériumok – speciális szakemberek



bevonásával is – csak árnyaltan, részben valósulhatnak meg. Fontos, hogy képességeikhez mérten minél előbbre jussanak.

**A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével - minden esetben egyéni döntést, esetenként egyéni fejlesztést igényel.**

**Óvodánk a szakember által integrálásra javasolt gyermekek nevelését vállalja fel.**

**A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciális szakember közreműködését igényli.**

## 4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai: biztosítják a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítését. Ezen belül:

- az egészséges életmód kialakítása
- az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

### 4.1. Az egészséges életmód alakításának feladatai, egészségfejlesztési program

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Legfontosabb **feladataink** :

- az egészséges életmód, betegségmegelőzés és betegségmegőrzés szokásainak megalapozása, biztosítása
- mozgásigény kielégítése és a testi képességek és a mozgáskultúra fejlesztése
- a gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- a környezettudatos magatartása kialakítása, környezet védelem, megóvás és az egészséges környezet fenntartásához kapcsolódó szokások kialakítása, megtartása.

**Célunk:** Az óvodában eltöltött időben minden kisgyermek részesüljön a teljes testi-lelki jólétet szolgáló egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, az óvoda mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben. Egészségfejlesztésünk akkor lesz hatékony, ha teljes körű, ha áthatja az óvodai élet egészét.

- ✓ ha minden gyermek részt vesz benne
- ✓ a nevelőtestület aktív, összehangolt munkájának eredménye
- ✓ megvalósul a felvilágosító tevékenység
- ✓ betartjuk és betartatjuk a munka-és balesetvédelmi előírásokat, feltárjuk a veszélyhelyzeteket
- ✓ az óvodán belüli közösségen kívül bevonjuk az óvoda társadalmi környezetét is

Az egészségfejlesztés **területei:**

- egészséges táplálkozás
- mindennapos testnevelés, testmozgás
- testi és lelki mentális egészség fejlesztése, a magatartási függőségek, a szenvedélybetegséghez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- a bántalmazás, erőszak megelőzése
- baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás
- a személyi és környezeti higiénia fejlesztése

### **Egészséges táplálkozás:**

Az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítésének szorgalmazását szolgálja.

A növekedés és a fejlődés egyik legfontosabb előfeltétele az egészséges táplálkozás.

Az egészséges táplálkozáshoz a gyermekeknek az 5 alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell naponta fogyasztani. Az alapélelmiszerek csoportjai:

1. kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
2. zöldség, gyümölcs
3. hal, hús, tojás,
4. tej és tejtermék
5. olaj, margarin, vaj, zsír

Az óvodai étkezés napjainkban a legnagyobb jó szándék, igyekezet ellenére sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nem csak anyagiakon ( normatíva), de szemléleten ( étrend összeállításon), óvónői leleményességen, egészségpedagógiai kulturáltságon és a szülők segítő együttműködésén is múlik. Tanácsokat adunk a szülőknek ( szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében) , hogy az óvodai étrendet milyen ételféleségekkel egészítsék ki. Felhívjuk figyelmüket a kerülendő élelmiszerek listájára. Óvodán belül rajzpályázatot hirdetünk a gyerekeknek, szüleikkel közös alkotás készítésére az egészséges táplálkozással kapcsolatosan.

Az óvoda védőnőjét, orvosát, más e témában jártas szakembert kérünk fel előadás megtartására az egészséges táplálkozással kapcsolatosan.

Fő feladatunknak tartjuk a kulturált étkezési szokások kialakítását.. Az étkezéshez ízlésesen megterítünk, kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan szolgáljuk fel, ezáltal a várakozási időt csökkentjük. Igyekszünk megkedveltetni a gyerekekkel az ízeket, intenzív rágasra ösztönözzük őket. Életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelően kanál, kés, villa

használatával ismertetjük meg őket. Az étkezést örömtelivé tesszük, ha jó hangulatot teremtünk az ételek elfogyasztásához. Az evésre bőven hagyunk időt, figyelembe vesszük az ízlésükben , étvágyukban , táplálkozási szokásaikban meglévő egyéni különbségeket. Fontos szabály azonban, hogy minden ételt legalább meg kell kóstolni.

Óvodai napirend keretében játékos alkalmakat teremtünk- a dajkával együtt -, hogy a gyerekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (gyümölcs -és zöldségsaláta készítése).

Boltos, piacos és családjátékokban ismertetjük meg a gyermekeket az alapélelmiszerekkel.

Lehetőség szerint ellátogatunk gyümölcs és- zöldséges üzletbe, gyümölcs és- zöldség kertekbe.

Megismerkedünk évszakonként a zöldségekkel, gyümölcsökkel.

Megismertetjük a gyerekeket a zöldségek, gyümölcsök ízével.

Hetenként gyümölcsnapot szervezünk a szülőkkel támogatókkal. Ezen felül a

a gyermekek születés és névnapját is a szülők által behozott gyümölcskínálással ünnepeljük.

Beszélgetünk a tejtermékek jelentőségéről, miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét. Az étkezések során előforduló mindenféle tejterméket kóstoljanak meg a gyerekek.

Megismertetjük velük a helyes fogápolást.

A kiválasztó szervek megfelelő működése érdekében a gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

#### **4.1.1. Mozgás, mindennapos testnevelés:**

A sokoldalú mozgás egész óvodai életünket átszövi. Mozgásfejlesztő eszközeink spontán használata egész nap folyamán biztosított gyermekeink számára. Mindennapos testneveléssel és irányított udvari szabályjátékokkal egészítjük ki az egész napos szabad mozgást.

Nagy gondot fordítunk arra, hogy gyermekeink mozgástevékenysége jó hangulatú legyen, hogy a gyermekek természetes mozgáskedvének kellő teret és időt biztosítsunk. Mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítására törekedtünk az udvaron és az óvodaépületen belül egyaránt.

A gyermek egészséges életmódra neveléséhez elengedhetetlen a levegőn való tartózkodás. Különösen érvényes ez a mozgásos játékokra és a szabad mozgásra. Napirendben rögzítettük a levegőn való tartózkodás idejét, ekkor a gyermekek irányított, illetve spontán mozgástevékenységet végeznek.

Gondot fordítunk a csoportszoba megfelelő szellőztetésére is, különös tekintettel a játék és a pihenés idejére is.

A mindennapi testnevelés tudatos, tervszerű alkalmazása elősegíti a gyermek testi képességeinek, mozgásának fejlődését, kedvező hatással van az idegrendszerre, a légző- és keringési szervekre, fokozza a gyermek jó közérzetét.

Megfelelő gyakorlatokkal a helyes testtartás kialakítását és a testtartási hibák megelőzését is szolgálja, hozzájárul a gyermekek egészségéhez. Megalapozza azt az igényt, hogy minden nap, rendszeresen mozogni jó és szükséges.

A gyermekeknek minden nap lehetőséget biztosítunk 10-15 perces szervezett mozgásban való részvételre. Időpontját az óvónő szabadon választja meg a rugalmas napirend keretei között.

Lehetőleg a szabad levegőn, az udvaron végezzük a játékos mozgást, ügyelve arra is, hogy a gyerekek öltözéke megfelelő legyen erre a célra.

A mindennapi testnevelés középpontjában a sok mozgással járó játék áll. A mindennapos szervezett mozgás tartalma:

- futó játékok; szerepes fogó játékok ; játékos utánpótlás gyakorlatok; ugró-, szökdelő játékok szabályjátékok

A mozgásos játék kiválasztásának szempontja mindig az a hatás, amit el szeretnénk érni a játék során. A mozgásos játékok fejlesztik:

- szabálytudatot; téri tájékozódást; testsémát, oldaliságot; erőnlétet; gyorsaságot, állóképességet; egyensúlyérzéklet; alkalmazkodó képességet; kreatív gondolkodást;

*A mozgás prevenciós hatása sikeresen elvégzett mozgásos feladatok növeli a hatékonyság érzését; a mozgás feletti kontroll, az én- kontroll funkciókat erősíti; a mozgásos feladatok kivitelezésére fordított összpontosítás a figyelemkoncentrációt; a kitartást; az erőfeszítésre való képességet fokozza. A mozgásos feladatok elvégzésére adott konkrét visszajelzés a gyerek számára felfogható értékelés én- képének alakulásához. A társakkal végzett együttmozgás konkrét tapasztalatokat hordoz a gyermek én-határainak , a másik észlelésének megtanulásához, véső soron a kooperáció kialakulásához.*

Fontos feladatunknak tartjuk, hogy a mindennapi testnevelés járuljon hozzá a mozgás megszerettetéséhez. Ehhez az szükséges, hogy az óvónő élénk, vidám hangulatot teremtsen és maga is örömet lelje a közös játékban.

Kitűzött céljaink között szerepel a prevenciós torna, vízhez szoktatás és egyéb mozgáslehetőségek felkínálása óvodásainknak.

A mozgásos tevékenységekbe a szülőket is bevonjuk, egészségvédelmi nap, sportnap szervezésével.

#### **4.1.2. Személyi higiéné**

Gondozási feladatok:

A gondozás az óvodai nevelésben nagyon fontos szerepet tölt be. A kisgyermek alapvető szükségleteinek kielégítését jelenti, hozzájárul egészségük megőrzéséhez, jó közérzetük kialakításához.

**A testápolás** szolgálja a gyermek tisztaságigényének, egészségügyi szokásainak megalapozását. Fontos a felnőtt állandó, segítőkész jelenléte. Az óvónő a gyermek ápolása közben beszélgesen a gyermekekkel, hogy annak kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni. Megfelelő óvónői magatartás mellett a segítő, beavatott és felelősséget viselő dajka közreműködésével a gyermekek megtanulják a fogásokat, a testápolási szokások sorrendjét, a testápolási szerek rendeltetésszerű használatát. Teremtsük meg a feltételeket ahhoz, hogy fokozatosan, egyre önállóbban végezhesék a testápolás teendőit.

Különösen védjük a gyermekek érzékszerveit. Ápolásukhoz tiszta eszközöket, nyugodt feltételeket teremtünk.

**Az öltözködés:** A gyermekek ruházata a sokféle tevékenység gyakorlásához, az időjárás változásaihoz igazodó, kényelmes, könnyen fel-és levehető legyen. Az óvónő kérje a szülőket, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket. A szülőkkel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot tesz.( váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő megfelelő méretű cipők biztosítása, lógó alkatrészek eltávolítása)

A pihenés, alvás fontos eleme a gyerekek egészséges óvodai életrendjének. A gyermekek **alvási igényük** egy részét az óvodában elégíti ki. A csoportszobát kiszellőztetjük .A nyugodt pihenés feltétele a csend és a biztonság, az óvónő gondoskodó jelenléte. Az elalvás előtti mesélés, halk és csendes dúdolgatás, altatódal, nyugalmat áraszt. Tekintettel vagyunk a gyermekek életkori különbségéből adódó és az egyénenként is eltérő alvási szükségletére.

A gyermekek pihenését segíti, ha maguk mellé vehetik kedvenc játékukat, személyes tárgyukat. Balesetvédelmi okokból ügyelünk arra, hogy az ágyba vitt játék puha és kellő méretű legyen. Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik., általában két hetente és a gyerek minden megbetegedése alkalmával.

### **Higiénés szabályok kialakítása, betartatása:**

- WC papír megfelelő használata / főleg lányoknál /
- WC -n egy gyermek legyen egyszerre
- folyékony szappannal való kézmosás
- körömkefe igénybevétele szennyező tevékenység után
- saját fésű, fogmosó felszerelés használata
- megfelelő orrfúvási technika elsajátíttatása
- a szülő ösztönzése tiszta, megfelelő méretű ruházat biztosítására
- váltóruha biztosítása
- a haj rendszeres gondozása
- megfelelő tisztaságú ivóvíz biztosítása
- a textíliák szükség szerinti cseréje
- fertőzések, egyszerűbb rendellenességek megelőzése
- a szezonális fertőző betegségekre való felkészülés: szellőztetés, fertőtlenítés
- zsebkendő beszerzése
- egyéni eszközök biztosítása
- beteg gyermek elkülönítése

#### **4.1.3. Egészséges, tiszta biztonságos környezet megteremtése**

A környezeti higiénia nevelés magában foglalja az óvoda tisztaságának megóvását, esztétikáját, a termék szellőztetését, az ivóvíz higiéniját, a helyes fűtés és világítás biztosítását, az udvar tisztántartását, a helyiségek és eszközök tisztaságát. Mindezek együttesen az egészségfejlesztés szempontjából megalapozó jellegűek és nagy jelentőségűek a kisgyermek személyiségfejlesztésében.

Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Az egészséges, tiszta környezet fenntartásának legfontosabb feltétele az alapos takarítás, fertőtlenítés. A takarításban időnként a gyerekek is aktívan részt vesznek.

A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeljük. A csoportszobai, de különösen az udvari játékoknál, felhívjuk a gyerekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, a sétán a biztonságos közlekedés szabályaira. Szükség esetén kirándulásra szülői segítséget kérünk.

### **A fejlődés várható eredmény az óvodáskor végén**

- A gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek, használják a WC-t.
- A tisztálkodási eszközök megválasztásában és használatában önállóak, vigyáznak rá, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Az öltözködésben önállóak, képesek megválasztani a helyes sorrendet, ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A hőmérsékletnek megfelelően öltözködnek.
- Ruhájukat esztétikusán összehajtva a helyére teszik.
- Esztétikusán terítenek. Megfelelően használják a kanalat, villát, kést.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak.
- Tudnak tálból meríteni, kancsóból önteni.
- Kulturáltan étkeznek, étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Tudnak ajtót nyitni, csukni, csendben közlekedni.
- Az asztal mellett természetes testtartással ülnek.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Megfelelően használják a környezet tisztántartására szolgáló eszközöket. Ügyelnek saját külsejükre, ismerik ruházatuk tisztántartási lehetőségeit.

#### **4.1.4. A testi, lelki, mentális egészség fejlesztése**

A fejlesztés célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek környezetéhez történő alkalmazkodást, és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére. Kötelességünk, hogy a ránk bízott gyerekek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyünk meg minden lehetséges erőfeszítést a felvilágosítással, a munka – és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával, a szülő- és szükség esetén más szakemberek bevonásával.

„A WHO Zöld könyvében a mentális egészséget úgy definiálják, mint a jóllét állapotát, amelyben

az egyén meg tudja valósítani képességeit, meg tud birkózni a normális élet stresszhelyzeteivel, termékenyen képes dolgozni, és hozzá tud járulni a közösségének életéhez. A pozitív mentális



egészség fogalma olyan személyiségműködési folyamatra, illetve olyan készségek, képességek meglétére utal, amelyek a személy egyéni képességeinek és társas kapcsolatainak kibontakozásával a kiteljesedését biztosítják.”

Figyelnünk kell a személyiségzavarokra, neurotikus tünetekre, melyek kedvezőtlen családi légkör, súlyos lelki megrázkódtatás hatására alakulnak ki. Leggyakoribb tünetek: a gyermek ingerlékeny, kapkodó, visszahúzódó, félénk, síró, passzív, esetleg agresszív, nem tudja a figyelmét összpontosítani. stb.

#### **4.1.5. Pszicho-higiénés egészségvédelem:**

Nagyon fontos feladat, hiszen a lelki eredetű problémák negatívan hatnak a fizikai állapotra.

Amit tehetünk ennek érdekében óvodánkban :

- tartózkodunk a megszegényítéstől / pl.: bepisilés /
- lehetőség szerint alvásidőben, WC használatkor, megteremtjük a nyugalmat, csendet, az intimitást
- nem siettetjük a gyermeket alapvető tevékenységeiben
- nem terheljük túl gyermekeinket
- meghallgatjuk a problémákat
- biztosítjuk a rendszerességet, e mellett a rugalmasságot
- igyekszünk csökkenteni a konfliktusokat
- nem tűrjük el a gyermekek közötti megkülönböztetést, erőszakot

#### **A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek , szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának a mellőzése**

Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyerekeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló egészségnevelési program tevékenységei:

Szabad beszélgetések. Kezdeményezhet óvónő, de a gyerekek is pl. aktuális élménnyel, eseménnyel kapcsolatosan. Fontos az önkéntes részvétel. Kirándulási élmények feldolgozása. ( pozitív: napsütés, madárdal, jókedv, szabad levegő, füstmentesség.) Városi, falusi élmények megbeszélés. (gépkocsik füstje , áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, utcai porképződés, otthoni állattartással járó

szagok)

Élmények elmondása dohányfüstös helyiségekről; ismeretek átadása dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan ( károsítja a tüdőt, idegrendszert, gyomor és a szív munkáját, másokat is zavar, károsít )

Beszélgetés arról milyen leszek, ha nagy leszek. (mi szeretnék lenni, segíteni akarok másoknak, egészséges erős, akarok lenni, mit kell ezért tennem , mit nem szabad tenni., mit kell elkerülni pl. elhatározom, hogy nem fogok dohányozni)

#### **4.1.6. A bántalmazás, erőszak megelőzése**

A WHO definíciója:

„ A gyermek bántalmazása és elhanyagolása ( rossz bánásmód ) magában foglalja a fizikai és/ vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

A nevelési intézmény közreműködik a gyerekek veszélyeztettségének megelőzésében és megszüntetésében. Ennek során közreműködik a gyermekjóléti szolgálattal. illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel, hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.

Feladataink: a szülőket nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermek és –ifjúságvédelmi felelős személyéről, arról is, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatban érzékeny. Szülői értekezleten felhívjuk a szülők figyelmét az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédésének fontosságára.

#### **4.1.7. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás**

Fontos, hogy rájöjjenek óvodásaink: egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekeket megismertetjük a veszélyhelyzetek vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, azokkal, amit ők is el tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés ( felnőtt értesítése, esetleg mentőkérés) , a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy ( pl. bicikli, mászóka , autó, gyógyszer ) milyen veszélyforrásokat rejt, mire

érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Módszereink: az egyes tevékenységekben rejlő nevelési lehetőségek kihasználása : szerepjáték, mesélés, bábozás, képolvasás, társasjátékok, beszélgetés. Általános előírások a gyerekekkel nevelési év, valamint szükség szerint, pl. kirándulás, a foglalkozás előtt stb. ismertetni kell a védő- óvó előírásokat.

Védő-óvó előírás:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,
- a tilos és az elvárható magatartás forma.

A védő-óvó előírásokat a gyerekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni. Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra. Óvodánk házirendjében és SZMSZ –ában kerültek meghatározásra azok a védő- óvó előírások, amelyeket a gyerekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése, ill. bekövetkezésével kapcsolatos teendőket is e dokumentumok tartalmazzák. Az óvoda eszközei, berendezési tárgyai csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történő vizsgálat után kerülnek használatba, állapotukat folyamatosan ellenőrizzük.

#### **4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés**

Fontos feladatunk az egészséges érzelmi nevelés, a szocializáció biztosítása, mint az „emberi lényeg kimunkálása”, a kisgyermek humanizálása.

- A kisgyermekkor szocializáció fő tényezőjének a családot tekintjük, az óvodát pedig az elsődleges, családi szociális tér kiteljesedésének. A személyiségfejlődésben az első éveket követően fokozatosan nő az intézményes nevelés szerepe. Az óvodában társas együttélésre neveljük, melynek folyamatában a gyermek önmaga és környezete megismerését tanulja. Magáévá teszi a közösségi együttélés szabályait, az elvárt viselkedésmódokat.
- Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Érzelmeken keresztül adhatunk ismereteket is. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Fontosnak tartjuk, hogy már óvodába lépéskor kedvező hatások érhessék a gyermeket. Jól működő módszereink vannak a családtól való elválás segítésére, a családok bizalmának megnyerésére:
- Első találkozáskor, beiratkozáskor kis ajándékkal kedveskedünk a gyermekeknek. Bemutatjuk az óvodát, ahol ismerős gyermekekkel találkozhatnak.

- Az óvodai felvételtől levélben tájékoztatjuk a szülőket, a gyermekeknek kis éremre rajzolva elküldjük a jelét.
- Családlátogatáson, szülői értekezleten megbeszéljük a beszoktatás formáját, és azt, hogy hogyan tudják segíteni az óvodai beilleszkedést.
- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a szülők és a gyerekek együtt ismerkedhessenek óvodánkkal, szokásainkkal. Ajánljuk a szülőknek, hogy már a nyári időszakban jöjjenek el gyermekükkel az óvodába, ismerkedni, játszani. Különös szeretettel és tapintattal vesszük körül az új óvodásokat. Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes és családi légkör megteremtésére törekszünk az óvodáskor végéig.
- Olyan óvodai légkör kívánatos, melyben az óvónő- óvónő, óvodapedagógus-gyermek, gyermek- dajka, gyermek- gyermek kapcsolat pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemzi. Igen fontos a kölcsönös megértésen alapuló összhang az óvónő-gyermek kapcsolatban.
- Pozitív érzelmi viszony kialakítására törekszünk a felnőttek közti kapcsolatokban is (a családdal), mert a gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.
- A gyermek ebben az életkorban főleg a metakommunikációra érzékeny. A tekintet, a gesztus, a mimika, a testtartás, a térköz távolság összhangban áll a szóbeli közléssel, a gyermekben felébreszti a kipróbálás, az utánzás vágyát, a felnőtt viselkedése minta lesz számára. Utánzással természetes élethelyzetekben tanulják az együttműködés, együttélés szabályait. Az óvónő társas készségei is befolyásolják, miként alakul a csoportban a kommunikáció. Gyakorolják a toleráns viselkedést, fejlődik empátiás képességük.
- Családi légkörben a gyermekeknek kialakul az érzelmi kötődése társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Elő kell segíteni a gyermekek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását. Teret engedünk önkifejező, önértékesítő törekvéseiknek is.
- Az óvodai gyerekközösségben elérhető legfőbb eredmény, hogy a gyerekek jól érezzék magukat.
- Törekszünk elérni, hogy a gyerekek figyeljenek egymásra, segítsék egymást, érdeklődés alakuljon ki bennük társaik iránt. Ez elengedhetetlen feltétele a jó, együttműködő légkör kialakulásának. Huzamosabb hiányzás esetén a csoport tagjai tudatják a távollévő gyerekekkel, hogy hiányzik és gondolnak rá.
- A gyerekek közötti kapcsolatokat életkoruk, korábbi környezetük, egyéni sajátosságaik nagymértékben befolyásolják.

- A gyerekek közötti kapcsolatok alakulását nem erőltetjük, de a perifériára szorult gyerekeket különös gonddal próbáljuk bevonni a csoport életébe.
- Sokszínű tevékenységben alkalmazkodnak egymáshoz, a közösségben kialakul az önérvényesítés és alkalmazkodás helyes aránya. Konfliktusok is keletkezhetnek közöttük, amelyek megtanítták a gyerekekkel a feszültségek, ellentétek kulturált megoldását, levezetését. Arra kell nevelni őket, hogy problémáikat igyekezzenek saját maguk megoldani. Törekedni kell arra, hogy a különböző lehetőségek biztosításával a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit. Óvodásainkat a különbözőségek elfogadására, tiszteletére neveljük.
- A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre (pl. óvodai hagyományok, ünnepek) épülő közös tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának fejlődését, a szokás- és normarendszerének megalapozását.
- Az óvónő egész lényével sugározza érzelmeit, amely minta a gyerekek számára. A gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- A gyermek érzelmi labilitását erkölcsi érzékét, feszültségét igen jól közvetíti, feloldja a játék, a mese sokrétű lehetősége. Mesék során ráéreztetjük az elfogadó, pozitív érzelmekre, segíthetjük az egymás iránti empátia, tolerancia kialakulását a másság elfogadását.
- Fokozott figyelemmel fordulunk a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt vagy egyéb problémával küzdő gyermekek felé. A kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket igényel. Fontos feladat a differenciált fejlesztés. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.
- Gondot fordítunk a szociálisan hátrányban lévő gyermekek felzárkóztatására.
- Amikor a gyermek fejlődésének első kedvezőtlen jeleit tapasztaljuk, gondoljuk át, hogy mit tehetünk a további súlyosabb problémák megelőzése érdekében.
- Az óvónő a hátrányos helyzetű gyermekek esetében a hangsúlyt arra teszi, hogy nekik nem volt elég tapasztalatuk a kívánt viselkedés, ismeret elsajátításához.
- Azoknak a gyermekeknek van a leggyakrabban szükségük az óvónő pozitív figyelmére,

buzdítására és bátorítására, akik a legjobban le vannak maradva, akik önmagukhoz képest gyengén teljesítenek.

- Fontos, hogy a gyermekek olyan légkörben nevelkedjenek, ahol a felnőttek támogatják őket nehézségeik megoldásában és minden olyan segítséget megkapjanak, amelyek biztosítják képességük, tehetségük kibontakoztatását, személyiségük fejlesztését és a hátrányok csökkentését.
- Nevelésünk nem mindent megengedő. A felesleges akadályokat azonban igyekszünk kerülni. A gyermek realitásérzékének kifejlődése szempontjából fontosnak tartjuk a korlátozást, az akadályok elviseltetését. A kivárást, az azonnali élvezetről való lemondás képességét a későbbi öröm kedvéért. A mások igényének tekintetbe vételét szeretettel, fokozatosan, a gyermek érettségének megfelelően, de határozottan építgetjük.
- A közösségben átélt élmények- amelyek az ünnepekre való készülődés időszakaiban felerősödnek- a gyermekek érzelmi életét, akarati és erkölcsi tulajdonságaikat erősítik.

#### **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén**

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez.
- Képes a kapcsolatteremtésre és együttműködésre a felnőtellel és társaival.
- Képes felmérni saját helyzetét a csoportban.
- Pozitív érzelmi töltés jellemzi az óvónővel és a társaival való kapcsolatot.
- Kész a társaival együttműködni.
- Képes társai akaratát tudomásul venni.
- Elfogadja társai kezdeményezéseit.
- Képes lesz a konfliktus helyzetek megoldására, kivédésére felnőtt segítsége nélkül.
- Örül a csoport közös sikereinek.
- Szívesen tevékenykedik a csoport érdekében.
- Önálló a véleményalkotásban, döntésekben, választásokban, a vállalt feladatok elvégzésében.
- Gyakorolja a tapintatos viselkedést. Vigasztalja szomorú, bánatos társait.
- Ismeri és érti az óvónő metakommunikációs jelzéseit.
- Figyelmes a felnőttekkel és a gyermekekkel. Szívesen segít, ha annak szükségét látja.
- Tisztelettudó a viselkedése, a felnőttekkel és társaival.
- Igazmondásra törekszik.
- Feladattudata kialakulóban van, ami a feladatok megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg.
- Igyekszik legyőzni a felmerülő akadályokat.

- Minél jobban alakul önértékelése, annál fontosabb számára a kudarctűrési képessége.
- Konfliktusok kezelésénél képes társával az egyezségre.

#### **4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása**

- Mindkét nevelési terület áthatja az egész óvodai életet, valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.
- Az óvoda az eleven szóbeliség terepe, ahol a szeretetteljes bánásmóddhoz a beszédes környezet is hozzátartozik. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani. Az óvónő állandó beszédkapcsolatban áll a gyermekekkel: meghallgat, beszél, mintát ad az utánzásra a tiszta, helyes, árnyalt beszéddel, a beszédhelyzetnek megfelelő beszédviselkedésével. Személye által meghatározott a gyermeket beszédre ösztönző érzelmi légkör.
- Hangsúlyos feladatunk az anyanyelvi fejlesztés és a kommunikáció, metakommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel. Törekednünk kell arra, hogy a verbális és nonverbális metakommunikációs közléseink mindig összhangban legyenek.
- Feladatunk a beszéd fejlődésének elősegítése, amely magába foglalja a folyamatossá válást, a szituációs beszéd hátrébe szorulását, az összefüggő szövegjelleg erősödését, a szókincs gyarapodását.
- Az értelmi nevelés a gyermek természetes kíváncsiságára alapozott, tágra értelmezett tanulás.
- Kitüntetett módja ebben az életkorban az utánzás, a felnőtt és társ mintájának követése spontán helyzetekben. Fontos alapja a felnőtt és a gyermek közötti szoros érzelmi kapcsolat. Nem cselekvésre kényszerítünk, hanem cselekvési alkalmakat hozunk létre. Tiszteletben tartjuk, ha valaki „csak szemlélődő.” Az érési folyamatot szolgálni és nem erőltetni kívánjuk.
- Gyakori próbálkozási, sok ismétlési lehetőség, tapasztalatszerzési alkalom megteremtésével alakítjuk a gyermekek gondolkodási sémáit, ismereteik rendszerét, problémamegoldó gondolkodásukat.

- Összefoglalóan : feladatunk az élmények fonalán a gyerekek kérdéseire adott válaszaink útján az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről, világról való tudásának, a gyermeki műveltség anyagának bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása. Másrészt az értelmi képességek: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség fejlesztése.
- Fontos feladatunk valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

### **Felzárkóztatás, tehetség gondozás feladatai:**

A nevelés tervezésében elsődleges szempont a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevétele. Ebből adódóan a gyermekeket nem normákhoz, merev követelményekhez viszonyítjuk, hanem önmagukhoz.

Érzékenyek és toleránsak legyünk a gyermek egyéni különbségei, a kiemelkedő képességű valamint a fejlődésben elmaradt gyerekek iránt.

Vannak eltérő fejlődési ütemű gyermekek. Egyénre szabott nevelési elképzelést alakítsunk ki minden gyermek számára, beleértve a tehetség gondozást és a felzárkóztatást is. Minden gyermek a neki megfelelő fejlesztést kapja és jusson el képességeinek maximális szintjére.

### **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:**

Törekedjen a végzett tevékenységek összefüggéseinek felfedezésére.

Próbálja kifejezni a változások tartalmát szóban, rajzban.

Rendelkezzék problémafelismerő és megoldó képességekkel.

Tudja figyelmét rövid ideig ugyanarra összpontosítani.

Segítséggel javítsa saját tévedéseit, ellenőrizze saját tevékenységét.

Törekedjen az önértékelésre. Ismereteit tudja alkalmazni a gyakorlatban.



## 5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

### 5.1. Az óvoda személyi feltételei

Egy csoportunk van. A csoportban két óvónővel és egy dajkával dolgozunk. Az óvónők egyike felsőfokú végzettségű, a vezető főiskolai végzettségű óvodapedagógus és közoktatási vezető és pedagógus szakvizsgával rendelkezik. A nevelőtestület tagjai elvégezték az *Óvodai nevelés játékkal, mesével* programra előkészítő negyven órás tanfolyamot. Az óvónők elkötelezettek a pedagógiai programunk- cél- és feladatrendszerében megfogalmazott- értékrend és elvárások megvalósításában. A dajka elvégezte a dajkaképző tanfolyamot.

A gyermekekkel való munka minőségi ellátást igényel. Igényességet önmagunkkal szemben, mély elméleti és gyakorlati szakmai tudás megszerzését, annak alkalmazását. Az óvoda olyan közeg, ahol az együttműködés megkívánja a gyermekek nevelésével kapcsolatos feladatok közös tervezését, a feladatok rövid, közép-és hosszú távra szóló átgondolását. A munkakapcsolatban, a munka folyamatában mindenkinek precízen, pontosan tudnia kell a helyét, szerepét, a tevékenységek tematikai sorrendjét, feladatát, célját.

Fontos az előkészület, a gondos kivitelezés, a folyamatos kontroll. A megbeszélés, az önértékelés, a változásra való képesség, ha változtatni kell. Az inkluzív pedagógiai szemlélet és a környezettudatos magatartás, a különbözőségek elfogadása feltétele a jó óvónő-gyermek, dajka-gyermek, óvónő-dajka kapcsolatának, óvoda-család kapcsolatának. Tudjuk, hogy csak egységes nevelési elveket valló és gyakorló munkafolyamatban érhetünk el eredményeket.

#### **Az óvónő attitűdje, stílusa**

- Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
- Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyerek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyerekek számára. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Természetes viselkedésünkkel védelmet, biztonságot jelentünk a gyermekek számára, különösen fontos ez a szocializációs zavarokkal küzdő gyermekek esetében.
- Az óvodában a pedagógusnak meg kell ismernie a gyermek személyiségében rejlő előnyöket, hátrányokat, az előrehaladást segítő és gátló tényezőket, ezért a gyermekekkel történő bánásmódnak mindig egyénre szabottnak kell lennie.

- Az óvónővel kapcsolatban elvárás a nyitottság, a kreativitás, az érzékenység, a tolerancia. Az óvónő gazdag, sokszínű, árnyalt érzelmi élete, az érzelmi megnyilvánulások hitelessége fokozott hangsúlyt, figyelmet kap. A nevelés szempontjából a barátságos, megengedő (de nem szabados) megértő (és nem bíraskodó), elfogadó (de nem mindent elfogadó), együtt érző attitűdöt tartjuk a legkedvezőbbnek.
- Nevelői eszköztárában fontos szerepet kap a humor.
- A program olyan óvónők számára készült, akik megőrizték tanulékonyágukat, a gyermeki iránti kíváncsiságukat. A művészeti nevelés eszköztárát birtokolják és alkalmazzák. A mozgásban, rajzban, éneklésben, versmondásban, mesemondásban örömeiket lelik.
- Az óvónőnek legyen igénye az önművelődésre és teremtsen lehetőséget szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez.
- Gyermeklélektani ismeretekre támaszkodnak, és figyelembe veszik az érés, a fejlődés és fejlesztés összefüggéseit. A gyermek fejlődését nyomon követi, erről a szülőt tájékoztatja.
- Segítőkészen állnak a család mellett, partnerként részt vállalnak a kicsik gondozásában, nevelésében, személyiségük fejlesztésében. Tiszteletben tartják a gyermek és a szülő jogait.
- A gyermekeket a helyes viselkedési normák betartására neveli.
- A gyermekekkel elsajátítja a közösségi együttélés szabályait.
- Gondoskodik a gyermekek testi épségének megóvásáról.
- Közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában.
- A csoport életét két óvónő irányítja. Fontos, hogy az óvónői párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.
- A nevelőtestület vállaljon felelősséget a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.
- Az óvodában folyó munkát az óvodavezető irányítja pedagógiai, tanügy-igazgatási, munkáltatói feladatainak ellátása során. A vezető pontosan, a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítsa a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket. Igyekezzen feltárni az eredményeket gátló tényezőket. A fejlesztő javaslatokat értékelje, adjon teret az ötletek, problémák felvetéséhez.
- A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki ugyanúgy, mint az óvónő

magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Tudnia kell milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani, az óvónőkkel összhangban teszi a dolgát.

A dajka a munkáját a gyerekek napirendjéhez igazítva, az óvodapedagógusok irányítása mellett végzi.

- Az óvodai nevelés eredményességéhez összehangolt munkára van szükség.
- Szeretnénk, ha óvodánk felnőtt közössége példa lenne a gyermekek számára. Az óvodapedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott, az óvodai munka során, a gyermekekkel összefüggő tevékenységével kapcsolatban, a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

## **5.2. Az óvoda tárgyi feltételei**

Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell ki alakítani, hogy szolgálja a gyerekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen változó testméreteinek és biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Tegye lehetővé mozgás és- játéki igényük kielégítését és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül. A gyerekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni.

Az óvoda ideális környezetben épült, a természet, csend és tiszta levegő veszi körül. Az épület igazán tájba illő, tágas, világos és minden olyan helyiség megtalálható benn, ami a gyermekek kényelmét szolgálja; az óvodai munkatársaknak megfelelő munkakörnyezetet biztosít és megfelelő helyet tudunk biztosítani a szülők fogadására is. Melegítő konyhával rendelkezünk. Szép, nagy az udvarunk, füves, dűbös-dombos. Környezetünkhöz igazodó, ügyességet és mozgást fejlesztő játékszerekkel berendezett. Tornaszobával rendelkezünk, melyet az egyik csoportszobából alakítottunk ki.

A pedagógiai program megvalósításához szükséges alapvető tárgyi feltételek azért adóttak.

Karbantartásukra, bővítésükre folyamatosan szükség lenne. Sajnos a fenntartó szűkös anyagi keretei miatt nehezen tudja még az állagmegőrzést is elvégezni.

### **5.3. Az óvodai élet megszervezése**

Óvodánkban családias a légkör. A szervezésnél a gyermekek érdeke a fő szempont, ez maga után vonja a nevelőtestület korrekt, etikus, a cél érdekében maximálisan együttműködő magatartását.

#### **A csoport életmód szervezésének elvei:**

Vegyes életkorú a csoportszervezésünk.

Az „együtt és külön” elvet érvényesíteni kell.

A tevékenységeket a nagyok szintjére kell szervezni, a kicsik kedvük szerint kapcsolódhatnak be.

Fontos mindenki önmagához mért értékelése.

Az önkéntesség nem jelenti a rendszeres távolmaradások elfogadását.

A játékos helyzetekben fontosak az ésszerű szabályok.

Kezdeti időszakban szilárd szokásrendszert kell kialakítani.

Életkortól függetlenül erősíteni kell a szociális szerepeket, támaszkodni kell azoknak

gyermekeknek a segítségére, akik azonosulnak a szabályokkal.

#### **Az óvodai élet megszervezése**

A gyermek egészséges, a tevékenységben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósul meg. A napirendünk folyamatos és rugalmas, igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyerekeknek. Nagy időegységekben gondolkozunk. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. Amit elkezdünk, ráérősen és élvezettel játsszuk végig, és hosszabb-rövidebb idő alatt mindig be is fejezzük. Semmiről sem maradunk le, nincs miért sietni. A játék minden perce segítője az érésnek, fejlődésnek és fejlesztésnek.

A játékban valósítjuk meg a különböző fejlesztési feladatainkat, ezekhez biztosítjuk a megfelelő időt, helyet, eszközt, valamint olyan légkört, ahol a gyermekek felszabadultan tevékenykedhet és választhat a lehetőségek közül. Sokat tartózkodunk a szabad levegőn.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

### **Napirendünk**

- 7<sup>00</sup> – 11<sup>45</sup>
  - Játék a szabadban, a csoportszobában. Ezen belül 9<sup>00</sup> – 9<sup>30</sup>-ig folyamatos tízórai,
  - tevékenységkínálat ( a program tartalma szerint)  
10-15 perces együttlét, aminek nincs kötött időpontja és részleteiben előre megtervezett tartalma.( közös tevékenység: mese, beszélgetés, születés és- névnap köszöntő )
  - Mindennapos testnevelés
  - Szabad játék az udvaron  
( énekes játék, mozgásos szabályjáték kezdeményezése )
- 11<sup>45</sup> – 12<sup>00</sup>
  - Készülődés az ebédhez.
- 12<sup>00</sup> – 12<sup>45</sup>
  - Ebéd és készülődés a délutáni alváshoz.
- 12<sup>45</sup> – 14<sup>30</sup>
  - Mese, pihenés, alvás
- 14<sup>30</sup> – 15<sup>00</sup>
  - Folyamatos felkelés, ébresztő utáni torna, uzsonna.
- 15<sup>00</sup> – 16<sup>00</sup>
  - Szabad játék , amíg az időjárás engedi, mindig az udvaron.

### **Tervezés:**

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődés nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.

Az óvodai nevelés csak jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Az óvónő szabadsága az idő kezelésében, a játékok tartalmához illő szervezeti formák megtalálásában, a gyermeki műveltség anyagának a mindenkori helyzethez illő összeválogatásában valósulhat meg.

Az óvónők a nevelési év kezdetén – a csoport összetételének ismeretében- végiggondolják munkájuk súlypontját, ezt a dajkával is megbeszélik. A tervezés során szem előtt tartjuk, hogy megvalósuljon: a gyermekek számára biztosított szabadság; a mindennapi életből vett problémák közös megoldása, a központi téma tevékenységek sorozatára, a napi tevékenység

együtműködésre épüljön; a tevékenységek időtartama szabadon meghatározható; a tevékenységbe integrált műveltségtartalmak sokoldalú, közvetlen tapasztalatok során épülnek be a gyermeki tudatba.

Az óvónő az adott évszakra és ciklusra tervezi meg a kerettervet, amely tartalmazza az adott időszakra a napi, heti szervezett mozgások fő pontjait, a játékba ágyazott tevékenységek tartalmait, műveltségi anyagát.

A nevelés a nyári időszakban is tartalmaz, a gyermek szabadságának, igényének, szükségletének figyelembe vételével.

## **6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI**

Az Óvodai nevelés játékkal, mesével program elemeinek felhasználása során az életmódszervezésben kettéválasztjuk a játékot.

- A gyermekek által szabadon kezdett és folytatott, spontán játék az alap, melyet az óvónő részéről „támogató-engedő”, „melléálló-elfogadó” attitűd kell, hogy kísérjen.
- Beavatkozásra, irányításra, „továbbfejlesztésre” nincs szükség, kivéve, ha azt a gyermek magától kéri, vagy olyan esetekben, amikor testi-lelki épségét veszélyezteti.
- A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt, a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad. Segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.
- Az óvónő által indított játék azonos a tevékenységekkel. Játékok ezek is, mert annak minden tulajdonságát tartalmazzák. Az óvónőnek ez a játék- viselkedése kínálatot jelent, amely egész nap folyamán érvényes más-más formában. A játékba a gyerekek igényeik szerint bármikor, bármennyi időre bekapcsolódhatnak. A játék elágazhat, az óvónő rugalmasan alkalmazkodik hozzá.
- Nagyobb teret kap a tárgykészítés, a játék kiindulópontja az öt tevékenységterület valamelyike.
- Egy napra egyféle tevékenység feltételeit, tartalmát, lehetőségeit gondolja végig az óvónő. Lehetőséget kínál arra, hogy egy-egy dologba mélyebben belemerüljünk. Mód van a gyermekekkel való játék során az egyéni tempójukhoz való alkalmazkodásra, a személyes bánásmódra.
- Folyamatos a játszás, amit csak a napirend szerinti játékszünetek szakítanak meg. A kétféle játék párhuzamosan és folyamatosan, egymásba kapcsolódva és szétválva, rugalmasan zajlik az egész nap folyamán.

**A következő tevékenység-területekre építjük az óvónő kezdte játékot**

Mozgás, mozgásos játék

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Verselés, mesélés

Rajzolás, mintázás, kézimunka

A külső világ tevékeny megismerése

A sok szétszórt, egyéni, páros és kiscsoportos játék mellett rendszeresen szükséges az „összeülés”. az együttlét is.

Jó beszélgetni, élményeket elmondani és meghallgatni.

Máskor mesehallgatás, vagy mozgásos játék utáni időszakban kerül sor a közös együttlétre.

Fontos a rugalmasság és a spontaneitás, az óvónő fejében és lelkében levő tudás. Azonban csak az lehet spontán és rugalmas, csak az tud rögtönözni, és ügyesen alkalmazkodni, akinek van miből meríteni.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

## **6.1. Játék**

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat- a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. Játékban a legfontosabb, hogy örömszínezetű, mert:

- Önkéntes és szabad akaratból, külső kényszerítő körülmények nélkül jöhet csak létre.
- Nem a végeredmény a fontos. Magáért a folyamatért, az azt követő érzésekért, élményekért csináljuk, indítéka magában a cselekvésben rejlik.
- Valóságyszerű, de nem valóságos. A gyermek tudja, hogy játszik, mégis összemossa a valóságot és az elképzelhető, nem állít éles határokat közéjük, könnyedén közlekedik egyikből a másikba.
- A játékra nem érvényesek a valóság idő és térbeli korlátai.
- Megfelel az életkori sajátosságoknak. Az agykérgi tudatos funkciók helyett sokkal inkább az ősi, kéreg alatti központok működésére épít, ahol az érzelmek, indulatok uralkodnak. Ezért erős az én központúság, nehéz a késleltetés, a gátlás. Életkori sajátosságnak tekinthető a gyermek komplex, egészleges" látásmódja, amely



a játékban úgy fejeződik ki, hogy mindig minden, mindennel összefügg.

„A játék lényeges eleme, örömforrása a kockázat, a kiszámíthatatlanság is. A következmények nem komolyak, éppen ezért meri szabadon és korlátok nélkül kipróbálni önmagát, érzelmileg biztonságos környezetben kísérletezgetni a tárgyakkal, a szerepekkel, lépegetni a valóság és a fantázia között, felfedezni, kipróbálni, társítani olyasmiket, amiket talán soha nem élhet meg a valóságban.

- A játéknak sajátos gyermeki rendje van. A felnőttek rendetlenségnek érezhetik ezt az „összevisszaságot”, mert számukra logikátlan. Jó „rendetlenség” ez, amelyben a tárgyak úgy kapnak helyet, hogy kézhez állnak, mindig elérhetők, bármikor áttelekesíthetők a játék kívánalmai szerint. A „jó rendetlenségben” kevés ésszerű és érthető szabályra van szükségük a gyerekeknek. A felesleges és gátló szabályok következtében felhalmozódhat az agresszió és nyílt vagy rejtett formában lehetetlenné teszi a folyamatos, élvezetes játékot.
- A gyermek élménymaradványait, emlékképeit, érzeteit a realitásnak egy másik szintjén, a képzelet másféle valóságában jeleníti meg a játék nyelvén: szimbólumok segítségével. A kisgyermek szimbólumalkotási képessége egyre gazdagodik. A szimbolikus játékok az óvodáskor igazi játékaik. Megértéséhez elengedhetetlen az óvónő szimbólumértő képessége. Természetesek az érzékszervek funkcióit próbálgató, tapasztaló gyakorló játékok is. Szabályjátékok is megjelennek az óvodában, bár ezek spontán jellegűek és a felnőtt jelenléte nélkül meglehetősen labilisak. A konstruáló játékok is jelen vannak óvodai életünkben.
- A játék folyamatát, módját teljes egésznek tekintjük. Teendőinket nem osztályozzuk játékfajták szerint, mert óvodáskorban a folyamatos differenciálódás ellenére sem különülnek el egymástól, nem öltenek tiszta formát az egyes játékmódok, a játszás folyamatában összefonódnak.
- Teendőink mindenekelőtt, hogy biztosítsuk a gyermek sokat, szabadon játszhasson, utánozhasson, kipróbálhasson, kitalálhasson. Jutassuk érvényre a szabad játék túlsúlyának érvényesülését. A szabad játék folyamatosságának érdekében hagyjunk elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarjuk meg más tevékenység felkínálásával és adjunk lehetőséget a játék későbbi folytatására. Biztosítsunk megfelelő légkört, helyet, időt eszközöket és élményszerzési lehetőségeket a különböző játékformákhoz. (gyakorló, szimbolikus, konstruáló és szabályjátékokhoz.)
- Az óvodás korú gyermek a játékban él és fejlődik. Ismerkedik a külvilággal, tárgyi és

társas környezetének hatásait cselekvéssel, azonosulással, ismétlő játékkal veszi birtokba.

- A külvilágot csak saját méreteihez szabott tárgyakkal és életkorához illő módon képes megismerni és többé-kevésbé megérteni. Eközben önmagát is tanulja. Félelmeit, ösztönös és tudatos vágyait a játék folyamatában kivetíti a külvilágba, cselekvően és képzeleti szinten megismétli. Fantáziaképpen, képzeleti szinten teszi szemléletessé az érthetlent.
- A játékon keresztül ismerkedik a világgal, a valóság tárgyaival, azok tulajdonságaival az emberi kapcsolatokkal és magatartással, a valóság jelenségeivel, eseményeivel.
- Játékukban szerzett tapasztalataik, a valóságot tükrözik, ott játsszák el sajátos, gyakran átalakított formában emlékképeiket, élményeiket, érzelmeiket, képzeletüket. Mozdulataik, szóbeli, érzelmi megnyilvánulásaik átélt vagy elképzelt felnőtt cselekvéseknek felelnek meg.
- A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő. élményt adó tevékenységgé.
- A vegyes csoportban a gyermekek fokozatosan kigondolják, megtanulják a játék elemi fogásait, motívumait.
- Megalkotják az epizódokat, jeleneteket, amelyet nagyobbacska korukban játék-cselekménnyé fűznek össze.
- Óvónői ötletekre, példára leginkább az első évben van szükség.
- Később vannak, akik nem felejtik el a jó hangulatú játékot, és szeretnék azokat bizonyos időközökben megismételni.
- Az egymásra következő években a nagyobb gyerekek egyre jobban átveszik a kezdeményező és szervező szerepet. Emlékeikkel, játéktudásukkal folyamatossá, színessé teszik egy-egy képzetkör megismert változatait.

Óvónői szemmel a játékok sora rendszert alkot. Vannak

- Szorosan az évszakhoz kötődő játékok, és az ünnepekre készülődés játéka.
- A gyermekek játékához kapcsolt elképzelések a tervből vett ajánlásokkal.
- A spontán játék gazdagítása pillanatnyi ötlettel, kézimunkával, dallal, mondókával, szerepvállalással.
- Érdekes tárgyak is lehetnek a játék kiindulópontjai. Magunk is készítünk ilyeneket.
- Van olyan helyzet is, hogy az egyik játékból természetesen, könnyed képzetkapcsolással

következik a másik.

A játék személyiségfejlesztő hatását meghatározzák azok az érzelmek, amelyek a játékot kiváltják, és folyamatát kísérik.

A játék az érzelmi nevelés lehetőségévé válik.

A felnőttek közötti kapcsolatokat, a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek közötti kapcsolatokat elevenítik meg játékaikban, s közben tanulják meg a viselkedési formákat, megkezdődik az erkölcsi magatartásuk belsővé válásának folyamata.

A személyiségük fejlődése szempontjából jelentős, hogy a játékokban fejlődnek társas kapcsolataik. A társak az önpróbálás szempontjából nélkülözhetetlenek. Fontos azonban, hogy ne erőltessük össze mindenáron a gyerekeket, az egyedül játszókat ne zavarjuk. Türelmesen várjuk ki, amíg olyan társra lelnek, akikkel képesek az együttműködésre.

A csoport hatásai közül legfontosabb, hogy normákat szab és közvetít. Több-kevesebb konfliktust átélve tanulják meg beleélni magukat a másik helyzetébe, érzésébe. Az érdekes játék, a játszótársak kedvéért képessé válnak háttérbe szorítani kívánságaikat, illetve késleltetni azok teljesítését. Gyermekeink lassan képessé válnak, a másik örömeinek, szándékainak az átélésére is.

A játék közben adódó nehézségek leküzdése hozzájárul a gyermekek probléma megoldó gondolkodásának fejlődéséhez.

A döntésre váró helyzetek, a gyors változások, helyzetfelismerés a kreatív gondolkodásuk feltétele.

- A játék keretet ad annak a tapasztalati, ismereti és élményanyagnak, amelyet gyermekeink saját környezetükből kiemelhetnek.
- A játékokban olyan helyzetet teremtünk, amelyben a cselekvés és a gondolkodás, a gondolkodás és a beszéd fejlődése különböző irányú és tartalmú megerősítést kap.
- Elfogadjuk, amit a gyermekek játszanak, és beavatkozásunkkal nem akadályozzuk meg őket abban, hogy megtalálják a maguk számára a legjobb megoldásokat.
- Tegyük lehetővé, hogy a csoportszoba a gyermekek igényeinek megfelelően, gyorsan átrendezhető legyen. Alakítsunk ki játéksarkokat.
- Törekedjünk arra, hogy a fa és textil legyen az uralkodó anyag a játékaiknál.
- Minden nap idézzük emlékezetünkbe, hogy mit játszottunk aznap, és holnap mi lehet belőle.
- Az óvónő - bár vannak előzetes tervei a játékot illetően - további lépéseit, ötleteit és javaslatait mindig a gyermekek előző megnyilvánulásaihoz igazítsa.

- Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

### **A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére**

- Szükségleteinek és életkorának megfelelő játékot választ.
- Játékában dominánsan jelentkezik a szerepjáték.
- Kapcsolódnak be közös játékba, esetleg több napon keresztül egy azon játéktémában vesznek részt.
- Feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társakkal, önfeledten játszani.
- Legyenek önálló, kezdeményező megnyilvánulásai.
- Alakuljanak ki pozitív érzelmei társai iránt.
- Bonyolult építményeket legyenek képesek létrehozni.
- Élvezzék a szabályjátékot, és legyenek képesek a normák betartására.
- Tartsa be és kövesse a megismert szabályokat.
- Legyenek egyéni ötletei, javaslatai.
- Legyen képes élményei eljátszására.
- Fogadják el társai javaslatait, ötleteit.
- Szívesen segítsenek, és önmaguk is készítsenek kiegészítő játékokat, barkácsoljanak.
- Az ismert meséket dramatizálják, bábokkal eljátszák.

### **6.2. Verselés, mesélés**

A verset a hangzás és a hangulat felől fogják meg a gyermekek. Mondóka, grammatikus, szöveges gyermekjáték minden nap előkerül, hiszen ezeket legtöbbször a játék hozza magával. A gyermekre a versnek a színezete, zeneisége, a ritmus és a rím játékossága hat. A vers játék a nyelvvel, az érdekesen, szépen hangzó beszéddel. Mondani kell, és nem tanítani!

A verselés, tevékenységekhez kötődő, együttlétek hangulatát fokozó, játék. A verset mindenhez lehet kötni, egy-egy látványt, jelenséget lehet érdekesebbé tenni általa.

A magyar gyermekköltészet, a népi dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapi mondókázásra, verselésre.

A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, teljes biztonságérzetben hallgathatják. A népköltészet verses anyaga eleve mozgásos játék, (ölbeli játékok, állathívogatók, altatók, kiolvasók). de a gyerekek kísérhetik tapssal, ritmushangszerekkel is.

Minél több lehetőséget biztosítunk a vidám rigmusok megkedveltetésére. Általuk ritmus- beszéd- mozgás- érzélem egy tevékenységben valósul meg. Mindezek együtt segítik a belső ritmus kialakulását, beszédre készítetnek.

Tapasztalataink szerint a hangulat-érzélem-alkalom egységében mondogatott verseket észrevétlenül tanulják meg a gyermekek.

Az általunk elkezdett versekbe, mondókákba a kisebbek is bekapcsolódnak, a nagyobbak pedig már képesek felfogni a versek témáját, költői képeit.

Óvodai nevelésünk másik fontos pillére a játék mellett a mese, mivel ez az egyetlen közlésforma, amelynek segítségével, a gyermekekkel szót válthatunk arról, ami a kézzelfoghatón túl a legjobban foglalkoztatja őket, amelyet nem az ésszerűség fonálán, hanem az átélés hullámhosszán tud befogadni. A gyermeki önkifejezés alternatív lehetőségét biztosítja.

A mese az óvodai nevelés állandóan zajos, nyüzsgő közegében, a „csend szigete”. Szórakozás, mulatság, egymásra hangolódás.

A hozzákészülődés szertartásai naponta ismétlődő mozzanatai napirendünknek.

A mese éppúgy, mint a játék, örömforrás. Mindkettőből hiányzik a közvetlen oktató szándék. A játékban a gyermek fizikailag élénk, mesehallgatáskor a belső képsor kezelése, azok szavakra átfordítása teljesen a mesélő felnőtt kezében van. A jó mesélő látja és láttatja a részletekig kidolgozott képzeleti képeket.

Mesehallgatás közben a gyermekek tekintetén látszanak a belső képek készítésének jelei, a mese kontaktust teremtő hatása felbecsülhetetlen. A mese, vers ritmusa, képi ereje, hangulata fogva tartja a képzelőerőt, és minden másnál jobban a mesélő felnőtthez kapcsolja a kisgyermeket.

A mesének rendkívül nagy a pszichológiai hatása.

Az egyszerű állatmeséken keresztül szoktassuk a gyermeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese hallgatása közben a gyermek kilép a valós világból, és képzeletével átlép a mese világába.

A mesével nagyon sok fontos dolgot tudunk közvetíteni.

A mese segítségével önmagukat próbálják elhelyezni a világmindenségben.

A mese teljes és továbbgondolható válaszokat ad a lét kérdéseire.

Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Népünk tud mesét és mondókát úgyszólván mindenről, ami a természetben és az emberi társadalomban körülveszi. Ezért a gyermekek számára nagyrészt a magyar népmesék és a

magyar népi gyermekköltészet alkotásai közül választunk. A népmesék nem kimódoltak, elemi közlésvágyból születtek. A meséi történet kiindulópontja mindig valami megrázó érzelm: a szeretet, a harag, félelem, öröm, szomorúság.

A gyermek azonosul a mese szereplőivel, ezért a mesének döntő szerepe van a gyermek erkölcsi, érzelmi, esztétikai, intellektuális nevelésében. A gyermek a mese által töltődik fel pozitív élményekkel. Átélt olyan lelki szituációkat, amelyek hozzásegítik őt az érzelmi életének, pozitív tartalmakkal való gazdagításához.

Tanítt a mese az együttélés törvényeire, magyar népünk szép erkölcsi szokásaira. (A vándorlót be kell fogadni, az éhezőt meg kell vendégszolgálni, az adott szót meg kell tartani.)

A tündérmesék arról szólnak

- Az életben maradáshoz ügyesség, találékonyság, testi-lelki erőnlét szükséges.
- Az élet ajándék és vállalkozás.
- Az otthontól, a szülőktől el kell válni, és vállalni kell a felnövekedéshez szükséges próbákat, veszélyeket.
- A mese képekben, eseményekben jeleníti meg, amit mindnyájan elemi igazságként élünk át: "Az ember szereti az életet, és féli a halált, számára csak a másik emberrel kialakított boldog kapcsolat lehet megoldás".
- Mozgás, zene, kép, szó, -együtt alkotják az óvodai anyanyelvi nevelés jelrendszerét, amelynek megjelenési formája a játék és a mese.
- A játék és a mese az egyik legjobb megelőzője és korrigálója a gyermek megkésett fejlődéséből adódó rendellenességeknek és beszédhibáknak.
- Mese minden nap legyen az óvodánkban, de nem minden nap más! Egy héten legfeljebb két mesét választunk. Vegyes életkorú csoportjainkban kisebbeknek és nagyobbaknak valót is

A mesehallgatás közös.

- Mese hetenként kétszer délelőtt, délután viszont minden nap legyen. Alvás előtt legtöbbször hosszabb meséket mesélünk. Természetesen meseismétlésre mindig sor kerül, ha a gyerekek kérik, vagy az adott helyzetbe beleillik.
- A meséhez tilos feladatot kapcsolni, visszakérdezni, hatásáról faggatni a gyerekeket!
- Gyerekeink mese indíttatású játékokat szerveznek kedvenc meséikből.
- Szeretnénk, ha többet báboznának. Bábozás közben kifejezik, átélik, eljátsszák a mese kialakította érzelmeiket, egyre gazdagodó kifejezőkészséggel hosszabb párbeszédre képesek.

- A nagyobb gyermekeknél megjelenik a személyes történetek, elbeszélések iránti érdeklődés és saját mese létrehozásának igénye.
- A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és / vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.
- A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.
- A mese, vers anyanyelvi nevelésünk legfontosabb eszköze
- Az anyanyelvet nem grammatikai módszerrel, hanem a beszélő szándékát kitapogatva, alkotja, gyúrja, tanulja meg a kisgyerek. Fontosnak tartjuk, hogy csak nyelvtanilag tiszta és értékes mesét, mondókát, verset halljanak tőlünk a gyerekek. Ezért a népköltészetből és neves, valamint kortárs költőktől, íróktól választunk verseket, meséket.
- A 7 éven aluli ember legnagyobb teljesítménye az anyanyelv elsajátítása. A kisgyermeket nem kell, és nem is szabad beszélni tanítani, javíttatni a beszédét.
- A gyermekek óvodáskorban szenvedélyes beszélők.
- Igénylik, hogy meghallgassák őket és válaszoljanak kérdéseikre.
- A beszédhelyzetek, a szavak mögötti szándék és a beszélő személye nagyon fontos.
- Beszélgetni kell, és nem a kérdések sokaságával faggatni, egyenirányítani a gondolkodást.
- A gyermekek mondanivalóját kiegészítő, hozzátoldó felnőtt közlések ösztönzőbbek, mint a kérdve kifejtő módszer alkalmazása.
- Segítjük a kötöttségektől mentes gondolkodást és a beszédkedv játékos megnyilvánulásait.
- Valódi tartalom: maga a beszédkapcsolat felvétele és fenntartása, az érzelmi összetartozás megerősítése.

„A mese az anyanyelv zenéje, észjárása, a játékkal együtt a kicsinyek tanító iskolája.”

### **A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére**

Szívesen mondjon spontán módon is mondókákat, verseket, meséket.

Várja, igényli a mesehallgatást.

Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokások.

Képes a hallottak képi megjelenítésére.

Ismert meserészleteket szóban ki tud egészíteni.

Igénye van a hallott irodalmi művek újra hallgatására.

Könyvben kép alapján tájékozódik, vigyáz a könyvekre.

Figyelmesen végighallgatja óvónőjét, társait.

Tud meséket, történeteket kitalálni.

Hangzás, hangulat és érzelem egységében megérti a mondott, hallott vers témáját, költői képeit.

Képes önállóan is mondókát, verset, mesét mondani, használni a gyakran hallott kifejezéseket, fordulatokat, hanghordozásával érzékeltetni a mese hangulatát.

A nyelvhelyességi szabályoknak megfelelően fűzi mondatait.

### **6.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc**

Az éneklés, mondókázás zenehallgatás fontos szerepet tölt be életünkben. Nélküle sivárabb, egyhangúbb, szürkébb lenne a világ. A dal, a zene nemcsak megszépíti, megszínesíti a hétköznapiakat, hanem fogékonyra tesz a „szép” befogadására, ösztönöz a „szép” létrehozására. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös éneklés során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet.

Programunkban *Kodály Zoltán* és *Forrai Katalin* által teremtett hagyományokra építünk, de az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások közül is választunk, hiszen mindezek fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek ( a ritmus, éneklés, hallás, mozgás ) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenei anyanyelvet az énekes gyerekjátékok sokaságával alapozzuk meg. Amikor csak lehet, énekeljen az óvónő és énekeljenek a gyermekek is. Lényeges, hogy a felnőtt ebben is biztos támasz legyen. Ahogyan a verset, úgy a dalt, a mondókát is hozzákapcsoljuk tevékenységeinkhez, a játékhelyzet hozza magával. Környezetünk jelenségeihez hangulathordozóként, illetve konfliktust megelőző, megoldó eszközként is alkalmazzuk.

Az éneklést vagy a gyermekek, vagy az óvónő kezdi a nap során bármikor. Énekes játékokat a délelőtti „közös együttlétkor” játszunk, eredetükhöz igazodva legtöbbször az udvaron, a szabadban játszunk. Az énekes játékok egyrészt a csoportos játék, a különböző érzelmek



megjelenítésének lehetséges formái, másrészt magukban hordozzák a hallás- és ritmusérzék fejlesztés mozzanatait.

A zenei elemeket a helyes, szép előadásmódból utánzással gyakorolják a kicsinyek. Az élő zene, az éneklés természetesen ösztönöz a tiszta, csengő hangképzésre, a mérőütés szívdobogáskénti lüktetésére, a tempó, a dinamika, a hangmagasság változásaira, a zenei súlyok kiemelésére. Olyan énekes játék a jó, amelynek a szabálya a gyermekek számára egyszerű, érthető. Az óvónő választása a zenei és mozgásanyag figyelembe vételével tudatos. A gyermek ösztönösen vonzódik a mondókához, énekes játékhoz, amelyek a mozgás- ritmus- hangzás- együttes örömforrásai.

A játékdalokhoz, mondókákhoz természetes módon kapcsolódik a zenei készségfejlesztés.

Az óvónő feladatai a zenei készségfejlesztésben:

- az egyenletes lüktetés érzékeltetése
- a ritmus kiemelése
- motívumok kiemelése
- a zenei ellentétpárok halk- hangos, magas- mély, lassú – gyors, megfigyelése, megkülönböztetése, alkalmazása
- zörejek, hangok hangszínek megkülönböztetése, felismerése
- dallam felismerése dúdolásból, hangszerjátékból, kezdő, belső és záró motívumból, a dallam jelre való elbújtatása és előhívása
- ritmus és dallamvisszhang
- egyszerű térformák követése, egyszerű tánclépések
- zenei improvizáció ritmussal, dallammal, szöveggel

Az egyenletes ritmusérzék, a beszéd (ének) – mozgás egységének kialakításában rendkívül fontos a fokozatok betartása, FALVAY KÁROLY útmutatásai alapján:

A) Ritmikus szövegek, mondókák mondogatása, éneklése (lovagoltatók, testrészek ütögetése, hitáztatók stb.)

B) 1. Tapsolás mondókára, dalra (az egész testről a kézre átvinni).

2. Körben állnak kézfogással, dobbantják az egyenletest (hallás) – később a fiúk bottal üthetik – aztán: egyik láb hangsúlyos, másik halk.

3. Ugyanezt halkán – billenés egyik lábról a másikra.

4. Körben állnak kézfogással, a kör közepe felé lépnek 4-et, negyedekre dobbantanak, majd ugyanezt hátra.

Körben járás kézfogással: balra / gerjesztő – fiú irány

jobbra / nyugtató – lány irány

A zenei készségfejlesztés tőlünk igényel tudatos munkát, nem a gyermekeknek jelent külön feladatot. A gyermek számára az énekhez, mondókához vagy bizonyos helyzetekhez kapcsolódó játék. Fontos a zenei fejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, felszabadultan énekeljenek, érzelmi gazdagsággal játszanak dalos játékot, belső igényükké váljon a zene. Babázás, lovacskázás, bogarászás közben maguk is énekelgetnek, mondókáztatnak. Gyakran kezdeményeznek önállóan énekes játékokat, amit egyszerű utánozó mozgással és táncos jellegű mozdulatokkal kísérhetnek.

A hangszerekkel való ismerkedés különleges izgalmat és élményt jelent a gyermekeknek. A mindennapos hangszerhasználat a zenei készségfejlesztésben fontos szerepet játszik. Láthatatlan szállal köti őket a muzsikához. Jó minőségű hangszereinket és a természetes anyagokból, gyermekeinkkel együtt készített ritmushangszereket a csoportszobák polcain játékként helyezük el (dióból készült „szobatücsök”, ritmusbot, kavics).

A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek- néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

Falunkban élő olyan énekes népszokásokat szeretnénk bevinni az óvodába, amelyek megfelelnek a gyerekek életkori sajátosságainak, kapcsolódnak az évszakok változásaihoz, az évente visszatérő naptári ünnepekhez (pl. zöldségjárás, sibirizés, karácsonyi éneklés).

A zenehallgatás anyaga az óvónő igényes válogatását tükrözi. Anyagát elsődlegesen a magyar népdalkincsből merítjük. Gépi zenét csak ritkán használunk- feltétele, hogy igényes, művészi értékű legyen. A falunkban Békefi Antal által gyűjtött sok népdalból jó néhányat szeretnénk megismertetni a gyermekekkel. A szülőknél is megpróbáljuk feléleszteni a falunkban régen oly természetesen jelenlévő dalos kedvet.

A dalok válogatásának szempontjai:

- a gyermekek által tisztán énekelhető hangterjedelem
- a játékszabályok áttekinthetősége
- a térformák és a mozgásanyag változatossága
- aktuális érzelmi állapot

### **A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére**

Tudnak mondókákat, dalokat tisztán, szép szövegkiejtéssel, csoportosan és egyénileg mondani, énekelni.

Tudnak dalt szöveg nélkül dúdolni, zümmögni.

Visszaéneklük a dalokat, dallammotívumokat.

Élvezettel játszanak dalos játékot.

Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat (magas-mély, halk-hangos)

Felismerik a dallamot dúdolásról, hangszerről, motívumokról, a mondókákat jellegzetes ritmusukról.

A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat kapcsolják össze a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

Meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. A különbséget kifejezik cselekvéssel, mozgással.

Természetes tempóban tudnak járni, segítség nélkül tempót tartani.

Érzékenyek a természet és környezet hangjaira, felismerik a hangszínek finom eltéréseit zörejen, beszédhangon, hangszereken egyaránt.

Az egyszerű játékos, táncos mozdulatokat szépen megformálják.

Élvezettel tudnak zenét hallgatni

Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.

#### **6.4. Rajzolás, mintázás kézimunka**

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalkotás, kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

Az ábrázolás megszerettetésére, a vizuális látásmód fejlesztésére, a kreatív önkifejezési mód megtalálására naponta nyílik lehetőség. A feltételek megteremtésén túl elsődleges feladatunk a gyerekeket megismertetni az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és a kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Lehetővé kell tenni, hogy kedvük szerint bármikor fessenek, gyurmázzanak, rajzoljanak, vagdossanak. A manuális tevékenység (rajzolás, festés, gyurmázás, tépés, vágás, ragasztás, hajtogatás, szövés, fonás, barkácsolás, építés, stb...) maga is játék. Ezekben a tevékenységekben önként vesznek részt a gyerekek. Maga a tevékenység és ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a környezet esztétikai alkotására és az esztétikai élmények befogadására. Amit elkészítünk, általában játékeszközként él tovább. Elsődleges feladatunk a feltételrendszer

biztosítása: a gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig rendelkezésre áll sokféle anyag és jó minőségű eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat. Gyakran dolgozunk természetes anyagokkal, így tapasztalatokat szereznek azok viselkedéséről, formálhatóságáról. Az ábrázoló tevékenységben felhasználjuk, megismertetjük a magyar népi kultúra tárgykészítő hagyományait.

A gyermekekkel a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeit és eljárásait ismertetjük meg. Megmutatjuk, hogyan lehet az egyes anyagokkal, eszközökkel dolgozni. Fontos, hogy az óvónő időnként mutasson egy-egy érdekes, új technikai lehetőséget. Tudatosítjuk a gyermekekben az anyagok, eszközök, munkafogások elnevezését, ezeket megtanulják, beépül a szókincsükbe.

Fontosnak érezzük az esztétikus környezet ízlésformáló, ösztönző hatását. Tágabb környezetünk szintén rengeteg vizuális ingert, élményt, ismeretet hordoz. Gyermekeink példánk nyomán felfedezik, észreveszik, ha általunk is megoldható a szebbé varázsolás, lelkesen vesznek részt a tennivalókban. Ezáltal is fejlődik a személyiségük.

A vizuális élmények közül nem maradhat ki egy-egy műalkotással való ismerkedés sem.

Biztonsággal mozognak az őket körülvevő térben, az alapvető térviszonyok ismerete játékaikban felismerhető, képalakításukban egyéni módon jelzik azt.

Gyermekeink szívesen, önként vegyenek részt a manuális tevékenységek sokféle formájában. Számtalan vizuális tapasztalattal rendelkezzenek, változatos, egyéni módon reprodukálják élményeiket, elképzeléseiket, képzelgéseiket. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy kisebb csoportokban, közös tevékenységekben, az ismert sokféle technika alkalmazásával bármit alkothassanak.

Fejlesztő eljárásaink alapja, hogy mindenki önmagához képest fejlődjön, lépjen előre.

Az eredményt nem minősítjük. Minden gyermek munkáját kitesszük, a magunk örömére. A gyermek valamennyi rajzát, alkotását értékként kezeljük.

### **A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére**

Képalakításban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.

Egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonyokat.

Élményeik, elképzeléseik, képzeletük megjelenítésében biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.

Ismerik a színeket. Képesek észrevenni a környezetet, a műalkotások és saját munkáik színhangulatát.

Alkotásaikra jellemző a részletező formagazdagság.

Örülnek egyéni és közös munkájuknak.

A szép látványra fogékonyak.

Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.

Megfelelően használják az eszközöket.

Véleményük van saját és társaik munkájáról.

### **6.5. A mozgás, mozgásos játék**

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely- helyzetváltató –és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatásait.

Az óvodáskorú gyermeknek nagy a mozgásigénye. Ez a játék lehetősége és örömforrása is.

A gyermek nem születik ügyetlennek, a mozgáshiány teszi azzá.

A levegőn való szabad mozgást tartjuk a legfontosabbnak, ezért sokat tartózkodunk a szabad levegőn. Testedző tevékenységet csak akkor végzünk a teremben, ha az időjárás és a játék jellege úgy kívánja. Minden nap helye van az egyéni igényekhez igazított szabad mozgásnak. A játékban tökéletesedik a már megtanult mozgások sokasága. A sokféle mozgásra serkentő tárgy már önmagában is játékok kitalálására indítja a gyermekeket. Szép nagy udvarunk, játékaink különösen alkalmasak erre. Labda, karika, ugrókötél mindig legyen kéznél, vigyék magukkal az udvarra, kirándulásra.

A spontán, szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységet kiegészítjük az irányított mozgásos tevékenységgel. Heti egy alkalommal, egy meghatározott napon a szabad mozgás mellett szervezeten végezzük a játékos testedzést. Ezen a napon lehetőleg minden gyermek vegyen részt a közös, irányított mozgásos játékban. A játékos gyakorlatok időtartama, a játék

tartalmától, a gyermekek fejlettségétől, játékkedvétől függően 30-35 perc lehet. Olyan játékos gyakorlatanyagot állítunk össze, amely egyszerű, a természetben megtalálható vagy könnyen beszerezhető eszközökre épül. Lényege az egyéni utánzásos cselekvés vagy a ritmikus együttmozgás. Ezek az alkalmak a közös együtt- mozgás élményén túl lehetővé teszik a gyermek számára, hogy saját képességeit, tudását társaikhoz viszonyítsák, felmérhessék. A nagy mozgások beépülése, segíti a kis mozgások fejlesztését.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének- a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, probléma megoldó gondolkodás-fejlődésére.

Szervezéssel, túl sok magyarázkodással nem töltjük az időt, nem várakoztatunk feleslegesen. A kisebbeket nem unszoljuk, hagyjuk őket, hogy önmaguktól kapcsolódjanak be a tevékenységekbe. Játékos hangulatot, oldott légkört biztosítunk. Az irányítás mellett teret engedünk az egyéni ötleteknek is.

Az eszközök segítenek a mozgásanyag nehézségi fok szerinti differenciálásában. A kisebbek is ügyesedhetnek ugyanazzal a játékszerrel, a nekik megfelelő módon.

A játékos testedzések során a gyermekek széles körű mozgás tapasztalatra tesznek szert.

Egyensúlyozásra számos lehetőségünk akad természetes környezetben, melyet kiegészíthetünk sok-sok ötlettel.

Az óvodás gyermek, ha teheti képes egész nap szaladgálni rövid kis pihenőkkel. Fontos, hogy adjunk lehetőséget arra, hogy kedvükre szaladgálhassanak. Az udvaron természetes akadályok közbeiktatásával tehetjük változatossá a gyermekek futkározását. Ha az időjárás engedi, fussanak minden nap a szabadban.

A csoportszoba berendezési tárgyai is sok testgyakorlatra alkalmasak.

Engedjük meg, hogy a környezet veszélytelen tárgyait játékeszközként használják. Mászhatnak fel, amire lehet, ugorjanak le, bújjanak bele, ugorjanak át, célazzák meg, egyensúlyozzanak rajtuk.

Fontos, hogy a gyermekek napi mozgásigényét kielégítsük.

A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, az alkalmazkodóképességet. A felnőtt irányításával végzett versenyjátékok segítik a gyermekek akarati tényezőinek alakulását.

Így válnak gyermekeink szívesen, bátran, biztonságosan mozgó, jó állóképességű, fizikai teherbírású, szabályokat alkotó és elfogadó, sikert és kudarcot egyaránt megfelelően kezelni tudó „iskola felé” kacsintgatóvá.

A szervezett mozgások alapelvei:

- Az életkornak és nemnek megfelelő terhelés, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vétele.
- A szervezeti keretek, foglalkoztatási formák a sokoldalú tapasztalatszerzést segítsék elő.
- A gimnasztikai gyakorlatokhoz használjunk kéziszert.
- A foglalkozások a természetes mozgások (járás, futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás, szökdelés, ugrás, dobás) különféle változataival való ismerkedésre, azok gyakorlására épüljenek.
- Játékos hangulatot, oldott légkört biztosítsunk.

A mindennapos szervezett mozgás tartalma:

- játékos utánzó gyakorlatok
- fogó- és futójátékok
- ugró-, szökdelő játékok

Fontosnak tartjuk még az alábbi módszertani elveket:

- A gyakorlatok egymásutániségában ügyelünk a fokozatosságra.
- Szervezéssel, túl sok magyarázkodással nem töltjük az időt; nem várakoztatunk feleslegesen.
- A kisebbeket nem unszoljuk, hagyjuk, hogy önként kapcsolódjanak be.
- Az irányítás mellett teret adunk a gyermekek egyéni ötleteinek is (mozgásminta, mozgáskreativitás).

### **A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére**

A gyerekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.

Sokoldalú mozgástapasztalatokat szereztek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.

Elsajátították a természetes mozgások elemei (járás, futás, ugrás, függés, egyensúlyozás, dobás).

Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.

Egyensúlyoznak egy lábon, különböző szereken, emelt magasságban.

Szeretnek futni, akadályok közbeiktatásával is. A futás mennyiségét maguk határozzák meg.

Szívesen függeszkednek, másznak udvari eszközökön.

Ügyesen bánnak a labdával, más kéziszerekkel.

Betartják és követik az adott szabályokat a különböző versenyjátékok játszásakor.

Kisebb akadályokat átugranak.

Az ugrásokat talajéréskor fékezni tudják.

Bátran gurulnak, hemperegnek szőnyegen és fűben.

Harmonikus, összerendezett a mozgásuk.

Szeretik és igénylik a mozgást. Kitaróak a mozgásban.

Fizikálisán megerősödnek, kialakul náluk a helyes testtartás.

A változatos fogások, tartások elősegítik a kéz fogóizmainak erősödését.

Egészséges versenyszellem alakul ki náluk.

### **6.6. A külső világ tevékeny megismerése**

A külső világ, azaz a környezet megismerése iránti vágy a gyermekben születése pillanatától működik.

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi- tárgyi- környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

Valóságos élethelyzetekben és a játékban természetes módon ismerkednek a gyerekek az őket körülvevő világgal.

Fontos, hogy a gyermeket olyan hatások ériék, amelyek környezetük kutatására és felfedezésére ösztönzi őket. Belső késztetések hajtják a külvilági ingerek felé.

Az új változó és gazdag benyomásokkal való találkozás, örömforrás.

A gyermek, játék közben ismerkedik a külvilággal, mintegy birtokba veszi azt. A gyermek életszerű helyzetekben, (játékidőben), természetes módon beszélhet arról, ami foglalkoztatja, ami érdekli. Mivel van idő a beszélgetésre, a gyermekek felszabadultak, közvetlenek, bátran beszélnek.

Az óvónő irányítsa rá a gyermekek figyelmét az érdekes dolgokra, kezdeményezzen beszélgetést. A gyermekek mondanivalóját kiegészítő, hozzátoldó közlések ösztönzőek legyenek.

Mindig csak annyit dolgozzunk fel, amennyihez élményt tudunk nyújtani, ami iránt van érdeklődés.

A gyermek válogat abból, ami a számára fontos, lényegét emel ki a neki fontosat. Éppen ezért



nem mindegy, hogy mit kínálunk számára.

Fontos az élményszerűség, a szabad, szemlélődő tevékenykedés, az óvónő figyelem felhívó megjegyzése, kínálata.

Keressük azokat a megoldásokat, amelyek alkalmasak a játék közbeni tevékenységekre, melyek a játék részévé válhatnak. (A testünk témakör játékba építhető a babafürösztés kapcsán. Az ízek-színek témakör a csemegekészítés menetébe épülhet).

Biztosítjuk a tapasztalatszerzés lehetőségét -sokféle tevékenységen keresztül- a természeti, emberi és tárgyi környezetről.

Óvodánk udvara, környezetünk alkalmat ad arra, hogy gyermekeinkkel felfedezzük, megláttassuk a természet szépségét, amely minden évszakban mást és mást kínál. Erre épülve valósulhat meg a természet védő, óvó magatartás, a környezeti kultúra szokásainak megalapozása. A fenntartható fejlődés érdekében hangsúlyt kell helyezni a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására. Az óvoda tárgyi környezete és az óvónő mintaadása segítse a környezettudatos viselkedés, szokások kialakulását.

Az önfeledt játék, rácsodálkozás mellett szinte észrevétlenül tanulják meg a gyerekek, hogy óvják, védjék a természet tisztaságát, szépségét.

A környezet élőlényeivel szemben pozitív magatartást kell kialakítani. A mesében sem idegen, nem ellenséges a természet. A népmesék, népdalok évszázados bölcsességükkel mutatnak példát, kristálytisztán az ember és a természet nemes kapcsolataira. Az ember része, ismerője, a maga módján formálója a világnak, amelynek törvényeit a mesében mindig tiszteletben tartja, magát ahhoz ügyesen igazítja.

Különös gondot fordítunk a helyi népszokások, néphagyományok megismerésére, ápolására. Megismertetjük a gyerekekkel a családi, a tárgyi kultúra értékeit, tárgyi emlékeit, megtanulják ezek szeretetét, védelmét is. Megbecsülésre, a hazai táj, az itt élő emberek szeretetére neveljük őket. A gyermekek igénylik, hogy meghallgassák őket és válaszoljanak kérdéseikre. Időnként sor kerülhet a nagyobbak együttes tevékenykedésére, erre egyik jó lehetőség a napi rendszeres, meghitt együttlét, "kupaktanács". A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jutnak a gyermekek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Törekedjünk arra, hogy a játékban a gyermekek a tér-, a mennyiség- és formaviszonyokat folyamatosan, sokoldalúan, ismétlődően, rengeteg cselekvéssel, minden érzékszervüket megmozgatva megtapasztalhassák.

A számlálgatás, a méricskélés, a tér alakítása, az irányok megnevezése, a hasonlítgatások, az összegyűjtés és szétválasztás, párosítás, az időbeliség felfedezése, megnevezése, a formák

letapogatása játék közben legyen olyan természetes, mint a mondókázás, dúdolgatás.

Az óvónő használja, nevezze meg alkalmanként a térbeli, mennyiségi, formai vonatkozásokat és arra a gyerekek figyeljenek fel a tárgyak természetes tulajdonságaiként. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A folyamatos és alkalmoszerű megfigyeléskor, a gyűjtőmunka során, a spontán helyzetekben szerzett élményeket, tapasztalatokat építsük a közös tevékenykedésekbe, a játékba, úgy, hogy közben új ismeretek megszerzésére és a már elsajátítottak rendszerbe foglalására, alkalmazására legyen lehetőség.

### **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén**

Tudják személyi adataikat, (név, szülők neve, foglalkozása, testvérek, lakcím.)

Megnevezik testrészeiket, ismerik érzékszerveik funkcióit.

Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködnek szépségükben. Felismerik a napszakokat.

Ismernek háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat.

Ismerik a környezetükben előforduló növényeket, azok ápolását.

Szívesen vesznek részt természetvédő tevékenységben

Főbb csoportjaiba tudják sorolni az élőlényeket (ember, állat, növény)

Sok ismeretük van a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.

Ismerik a színeket és azok árnyalatait.

Vigyáznak környezetük tisztaságára.

Ismerik és megbecsülik a felnőttek munkáját.

Szeretik szülőfalujukat, ismerik a helyi néphagyományokat, szokásokat.

Szívesen vesznek részt a hagyományok ápolásában.

Tudják, hogy a természetet óvni kell, mert tönkre is tehetjük, ha nem vigyázunk rá.

A környezet megismerése során matematika tartalmú ismereteknek is birtokába jutnak.

Össze tudnak hasonlítani mennyiségeket (több, kevesebb, ugyanannyi, hosszabb-rövidebb, magasabb-alacsonyabb,(szélesebb-keskenyebb), nagyság, szín, forma szerint

Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (alá, fölé, között stb..)

Tárgyakat, élőlényeket szempontok alapján válogatnak külön.

Többféle sík és térbeli alakzatot ismernek (kör, négyzet, háromszög, gömb)

## **6.7. Munkajellegű tevékenységek**

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység: az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt napi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás stb. A játék, a cselekvő tanulás és a munka összefonódása mindhárom tevékenységet gazdagítja, színezi, és nevelési hatásukat fokozza. A gyermek utánzási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőtt munkacselekedeteket játékában utánozza. Ez a fajta cselekvés, ha rendszerességgel tér vissza, az egyén, a környezet, a közösség javát szolgálja, munkajellegű tevékenységgé válik. A közösségi kapcsolat, a kötelességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája. A gyermek munka jellegű tevékenysége önként, örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység. A tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, - kitartás - önállóság – felelősség – céltudatosság – alakításának fontos lehetősége. A játékban reprodukált munkák kiegészülhetnek valós szükségletet kiegészítő munkákkal. Itt közvetlenül megélik a munka értelmét. Akkor lesz igazán közös az élmény, ha a résztvevők egyéni képességeihez igazodik a munkamegosztás, a folyamatban a felnőtt is vállal részfeladatot.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai tervezést igényel. Az óvónő értékelése legyen buzdító, megerősítő, konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő, fontos, hogy a gyermekben pozitív viszony alakuljon ki a munkavégzéshez, amit elsősorban önmagukért és a közösségért végeznek.

Minél többször tudják átélni a munka örömét, az erőfeszítés szépségét és nehézségét. Mindhárom korcsoportban nagy jelentőségű az önkiszolgálás, testápolás, öltözködés, étkezés és környezetgondozás.

## **6.8. A tevékenységben megvalósuló tanulás**

Óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és

időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. A tanulást támogató környezet megteremtése során építünk a gyerekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségét biztosítjuk, kreativitásukat erősítjük.

Minden egészséges gyermekben veleszületett kíváncsiság működik. Ez a kereső-kutató aktivitás a játékban folyamatosan hat, és tanulási eredményekhez vezet. Arra ösztönzi a kisgyermeket, hogy fűrkéssze a környezetét, próbálja ki önmagát és a kezébe kerülő tárgyakat, oldja meg a konfliktusokat. Ezek belső késztetések, nem a felnőttek ösztönzésére keletkeznek. Az ilyen módon vezérelt folyamatokban a gyermekek énje sokkal jobban érdekelt, mint a külső, főként szóbeli hatásokra bekövetkezőknél.

Játékcsелеkedeteiben az óvodás megtapasztalja a kinti és a benti világot. Élményei belső tudássá válnak.

Kisgyermekkorban a tanulás és a játék nem különíthetők el egymástól. A gyermek úgy tanul, hogy játszik!

A tanulás utánzással, kipróbálással, kitalálással történik. Nem tud nem tanulni! A tanulás közepesen erős motiváció esetén a legeredményesebb. Vagyis, a játék belső indítékai normális külső környezetben elegendőek ahhoz, hogy a gyermek tanuljon. Minden ismeret akkor épül be igazán a kisgyerek gondolkodási sémáiba, ha nyitott és befogadó állapotban van. Olyankor, amikor szüksége van az adott ismeretre, felhasználja és alkalmazza azt.

A tanulás lehetséges formái még az óvodában:

- Az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás , szokások alakítása;
- Spontán, játékos tapasztalatszerzés
- A játékos, cselekvéses tanulás;
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- A gyakorlati probléma megoldás;

A tanulás irányításánál személyre szabott pozitív értékeléssel segítjük a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

A probléma megoldó tevékenység szerves része a párbeszéd Problémafelvetésünket követi

a gyermeki megnyilvánulás: rászodálkozás, hitetlenkedés, hirtelen felismerést követő felkiáltás. A feladatmegoldást gyakran kíséri félhangos beszéddel. Értékelés során ismét párbeszéd alakul ki, értékelünk, dicsérünk, hangot adunk érzéseinknek. Kérdéseinket a feldolgozandó anyag logikai sorrendjéhez igazítjuk, a gyermekek tapasztalataihoz, előzetes ismereteihez, értelmi szintjükhöz, a következő fejlődési szint elérését célzó feladathoz.. Természetesnek vesszük, hogy a gyermek megállapításaival, kérdéseivel megállítja a szervezett tevékenység logikai menetét. .

## 7. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI

A közös készülődés, a közös tervezetés, a holnap öröme távlatot jelenthet a gyermek számára. Az óvodában minden alkalmat célszerű megragadni a hagyományok, az ünnepek kialakítására. Az óvodai élet szokásai, hagyományai, ünnepei érzelmi átélésre, gazdagon motivált tevékenységekre biztosítanak lehetőséget. Az évről évre visszatérő hagyományok biztonságot, megnyugtató eligazodást jelentenek a gyermekek életében, erősödik bennük a valahova tartozás érzése.

Az ünnepeink lényegét a hosszas készülődés, a ráhangolódás adja. Az ünnep fényét emeli a feldíszített óvoda, az ünneplő ruha felnőttek, gyermeknek egyaránt. Az ünnep, a készülődés beépül a gyermek játékába. Minden esetben a bensőséges, családi ünnepelést választjuk, kerüljük a nyilvános szerepeltetést.

### **A gyermekek születés és névnapja**

Hagyománya van a köszöntésnek. Az ajándékokat együtt készítjük mi felnőttek, a gyümölcsöt az ünnepelet hozza. Az ünnepelet kisgyermek központba kerül, társai rá figyelnek, vele törődnek, őt „ünneplik”. Lényege: a növekedés örömeinek átélése.

### **Mikulás**

Ez az ünnep meglepetés. A Mikulás soha nem jelenik meg, fantáziálunk, képzelődünk, mesélünk róla, nagyon várjuk. Cipőkbe rakja a csomagot, "éjjel titkosan, a titkos ösvényen jár".

### **Karácsony**

A karácsony a családé, nem hozható előre, szenteste december 24-én van. Az adventi készülődés egész decemberben folyamatos. A gyerekek ajándékot készítenek családjuknak. Adventi kézműves délutánt szervezünk, ahol szülőkkel, gyermekekkel együtt készítünk különféle ajándékokat, díszeket, elsősorban természetes anyagokból.

### **Farsang**

Jelmezes, bolondozós nap az óvodában, ill. szülői igény szerint a kultúrotthonban zajlik a vígasság, tánccal, mókás feladatokkal.

### **Hazafias ünnep: március 15.**

Folklór vonatkozása miatt, amire a kicsi is fogékony, kerül ünnepeink sorába. Játékba ágyazott katonásdi játék, vár játék - érzelmi benyomásokat keltenek a gyermekben. Mesélünk a magyar huszárról, csatáról, (vonulások, katonásdi játékok). Zászló, kokárda készítése lehet az ünneplés.

### **Húsvét**

A helyi népszokás felelevenítése, gondozása (sibirizés, locsolkodás), beszélgetés róla, a hangulati előkészítésen van a hangsúly. Nagytakarítás, ajándékkészítés, tojásfestés.

### **Májusfaállítás**

Szülői segítséggel a fiúk közösen májusfát állítanak a lányoknak.

**Anyák napja**

Az óvodában az édesanyák köszöntésére a gyermekek érzelmekkel teli aktivitással készülnek, dallal, verssel, ajándékkal. Bízgatjuk a gyermekeket a köszöntésre. Az édesanyákhoz és a nagymamákhöz való érzelmi kötődést szorgalmazzuk. Az édesapák segítségét kérjük ahhoz, hogy a gyermekek otthon köszönthessék fel édesanyjukat, nagymamájukat.

**Gyermeknap**

A szülőkkel együtt tervezünk, szervezünk. Közös játék, szórakozás, a szülőkkel együtt. Mozgásos versenyjátékokat, kézműves tevékenységeket szervezünk. Igények szerint a szervezés módja változhat.

**Nemzeti összetartozás napja****Évzáró, az iskolába menők búcsúzása**

Az év közben megismert dalos játékokat, verseket, meséket mutatjuk be a szülőknek

## **8. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI**

Óvodánk környezetére nyitott. Minden olyan intézményi és szervezeti formában együttműködik, amely alapfeladatát szolgálja.

### **Az óvoda-család kapcsolata**

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Nagyon fontos a partneri viszony kialakítása a családokkal. Figyelembe kell vennünk a családok sajátosságait, szokásait. Az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Munkánkhoz a szülők egyetértését, támogató beleegyezését bírnunk kell. A családi minta szerint formálódnak a gyerekek, az óvoda megerősít, segít ott, ahol tud. Vállaljuk, hogy a gyermekeket gondozzuk, szeretjük, képességeikhez mértén megtanítjuk őket mindarra, amit egy ilyen korú, gondosan nevelt kisgyermeknek tudni illik. A megvalósításhoz számítunk a szülők, a nagyszülők aktív közreműködésére, segítségére. Mi abban tudunk segíteni, hogy egyre bátrabban és önállóbban kimerészkedjenek a családi fészekből. A család és az óvoda jó kapcsolatának kialakítása során első lépés, hogy az óvoda elfogadja a családok anyagi lehetőségeinek, kulturáltságának, emberi kapcsolatainak, nevelési elképzeléseinek különbözőségét.

Az óvoda csakis akkor működik eredményesen, minőségi szinten, ha megismeri a szülők partneri igényeit, elégedettségét és elégedetlenségét.

Jó szándékkal kell keresni a családok életében azt a pontot, amelyen keresztül a gyermek mélyebb megismeréséhez, megértéséhez vezet az út, ugyanakkor a gyermekén keresztül pozitív hatást kell gyakorolni a szülőkre.

A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködési formáinál törekszünk a pedagógiai feladatok megkeresésére.

Megkeressük annak a módját, hogy a szülő miben segíthet az óvodában folyó nevelő-fejlesztő munkában, illetve milyen módon és formában nyújthat segítséget az óvoda a szülőnek gyermeke helyes nevelésében.

A szülők közösségével, a Szülői Szervezettel az óvoda és a család kapcsolatának tartalmi fejlesztésére törekszünk. A szülői közösség figyelemmel kíséri a gyermeki jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét .

### **Az óvoda és a család kapcsolatának elvei**

A gyermek személyiségének fejlesztéséhez kitűzött alapelvek, célok, feladatok egységes



értelmezése és megvalósítása.

Kölcsönös bizalom és segítségnyújtás, a gyermekekre gyakorolt hatás erősítése.

Az óvodában és a családokban folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése.

A szülők és a dolgozók egymás iránti bizalmának, tiszteletének erősítése.

Közös célok megvalósítása az együttműködés szabályainak betartásával.

Az óvoda a gyermek érdekében kezdeményező és elfogadó.

A szülő és az óvónő a gyermekről minden információt megkapjon.

### **Az óvónő feladatai**

A gyermeket és a családi hátteret megismeri és a családi környezetben szerzett ismereteit felhasználja a nevelésben.

A családnak átadja az óvodai élet tapasztalatait. Tervezetten és rendszeresen tájékoztatja szülőket a gyermekek fejlődéséről, fejlesztési javaslatot, tanácsokat ad és segítséget nyújt nevelésükhöz.

Megpróbálja a szülők nevelési szemléletét tapintatosan, közvetve befolyásolni.

A szülők kérését, javaslatait, bírálatát fontolóra veszi, nem hárítja el.

Előítéletektől mentesen tudjon közeledni minden családhoz.

Minden egyes családdal külön találja meg a kapcsolattartás, az együttműködés, ha kell a segítség legmegfelelőbb módját.

A gyermekek fejlődése érdekében kívánatos, hogy a szülők tevékenyen részt vehessenek az óvoda életében. Az óvónő és a szülők közötti bizalmi kapcsolat alapja, hogy a szülő érezze, hogy az óvónő feltétel nélkül elfogadja gyermekét és felelősséget érez iránta. A bizalmi kapcsolaton túl segíthet a szülő azzal, ha:

- gyermekükkel kapcsolatos gondjaikat őszintén megbeszélik, rendszeres kapcsolatot tartanak az óvónővel,
- elmondják javaslataikat, véleményüket az óvodai nevelőmunkáról
- aktívan részt vesznek a szülői értekezleteken, a közös programokon, a tárgyi feltételek javítását szolgáló közös munkában
- társintézményeknél, civil szervezetekben megjelenítik az óvoda érdekeit, értékeit, segítik az intézményről alkotott pozitív kép kialakulását,
- segítik gyermekük közösségbe való beilleszkedését, az óvodai szokások, szabályok elsajátítását, a sajátos igényű gyerekek befogadását.

## **A kapcsolattartás formái**

**Beíratás:** Már beiratkozáskor tájékoztatjuk a szülőket óvodánk szokásrendszeréről, sajátosságairól. A nyár folyamán az új gyerekeknek személyre szóló levelet küldünk. Kedvesen hívjuk az óvodába, elküldjük a jelét.

**Szülői értekezlet:** Fontos az értekezlet légköre, ami közvetlenséget, egymásra figyelést árásson. Tájékoztatást adunk az óvodában folyó nevelőmunkáról. Megismertetjük a szülőket gyermekeik életkori sajátosságaival, a felvetődő gyermeknevelési problémákkal és azok megoldási lehetőségeivel.

**Családlátogatás:** Óvodába lépés előtt az új gyermekeket felkeressük otthonukban, később a családot csak meghívásra vagy szükség esetén látogatjuk meg.

**Nyílt nap:** A szülők bármikor jöhetnek és betekinthetnek az óvoda életébe. Szeretnénk, ha a szülő gyermekével együtt tevékenykedne, megérezné és megértené az óvónő törekvéseit. A szülők figyelemmel kísérhetik gyermekeik tevékenységét, a csoport életét.

**Gyermeknap:** Szülőkkel együtt, játékos délután.

**Kézműves délután:** Elsősorban ünnepek előtt, a szülők részesei lehetnek az ünnepi készülődésnek.

**Fogadó óra:** Minden szülőt bármikor fogadunk az óvodában, előre megbeszélt időpontban.

Fontos a bizalomkeltő, együttműködésre készítő stílus. Igyekszünk az óvodai élettel és a gyermeknevelési problémákkal kapcsolatos témákat megbeszélni.

**A faliújságon** keresztül felhívjuk a szülők figyelmét neveléssel, gyermeklélektannal foglalkozó cikkekre.

**A napi személyes kapcsolat,** párbeszéd lehetősége adott.

Alkalmanként külső pedagógiai szakember munkáját is igénybe vesszük a segítséghez, illetve közreműködünk a szülő és a szakember közötti kapcsolat megteremtésében.

### **Az együttműködés továbbfejlesztésének lehetőségei:**

**Családi játékdélután:** A játék elsődlegességének megerősítése a szülőknél. Közös élménnyel az óvodai kötődés erősítése.

**Családi kirándulás:** Egészséges életmódra nevelés.

**Színházlátogatás:** Felnőttek, gyermekek kikapcsolódásának biztosítása.

## **8.1. Az óvoda-iskola kapcsolata**

Az iskolával való kapcsolatunk legfőbb célja a gyermekek számára a minél zökkenő mentesebb átmenet elősegítése. Fontos az előzetes véleménycsere, majd a tapasztalatok megbeszélése.

Megbecsüléssel, érdeklődéssel tekintünk az iskolában folyó, reményeink szerint a kezdő szakaszban az óvodaihoz közelítő nevelésre. Az iskolával tartalmas, harmonikus a kapcsolatunk. A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez. Fontosnak tartjuk egymás szakmai dokumentumainak megismerését.

Kapcsolatunkat nem az iskolai követelményekhez való igazodás kényszerére alapozzuk, hanem az iskola felé megnyilvánuló nyitottságunkra. A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, egymás rendezvényein, néhány értekezletén való részvétel.

Tápláljuk az iskolára megérett gyermekek érdeklődését az iskola iránt, kedvét az iskolába lépéshez, ellátogatunk az iskolába.

Visszavárjuk, szívesen látjuk volt óvodásainkat.

Örömmel látogatjuk meg volt óvodásainkat az iskolában, ahol megláthatjuk miként álltak helyt.

## **8.2. Óvodánk egyéb kapcsolata**

### **8.2.1. A pedagógiai szakszolgálat intézményeivel:**

Indokolt esetben, ha a magunk eszközeivel nem tudjuk a kisgyermeket a társas együttéléshez szoktatni, vagy a fejlődésben megmutatkozó nagymértékű lemaradás miatt szükségesnek látjuk, vagy az iskolára való érettségében vagyunk bizonytalanok, a Nevelési Tanácsadó vagy a Tanulási Képességeket vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság segítségét vesszük igénybe.

Kérjük a gyermek problémáinak a feltárását és a szakvéleményüket a további eredményes nevelés érdekében. A kapcsolat folyamatos.

### **8.2.2. Egészségügyi szakszolgálat:**

A gyermekorvos, fogorvos és a védőnő időszakos szűrést végez. A gyermekek egészségügyi vizsgálata folyamatos. Felhívjuk az orvos figyelmét azokra az eltérésekre, melyek felderítése, kezelése szakorvosi vizsgálatot igényel.

### **8.2.3. Az óvoda fenntartójával:**

A gyermekeket közvetlenül érintő kapcsolatokon túl az együttműködésünk a fenntartó önkormányzattal a legszorosabb. A működési feltételeket, -bár önhibáján kívül forráshiányos,- biztosítja az óvoda részére. A működéshez elsősorban gazdasági szemlélettel közelít, emellett elvárja a jelenlegi óvodakép fenntartását, a szülők gyermek elhelyezési igényeinek kielégítését. Fontos, hogy a fenntartó ismerje a munkánkat. Évenként beszámolunk tevékenységünkről.

## 9. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

Az 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény megállapítja azokat az alapvető szabályokat, amelyek segítséget nyújtanak a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői köteleességek teljesítéséhez illetve gondoskodnak a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről. E törvény meghatározza a gyermekek alapvető jogait, a gyermekek védelmének rendszerét, alapvető szabályait.

A megelőző gyermekvédelmi rendszer kulcsintézményei a települési önkormányzatokon működő gyámhatóságok illetve községeinkben a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat Intézményi Társulás.

Fontos az önkormányzatok által működtetett gyermekjóléti szolgálattal való együttműködés, hiszen a veszélyeztettség feltárásához, a megelőzéséhez segítséget nyújtanak, és közreműködnek a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátásában. A pedagógus köteles az illetékes gyermekjóléti szolgálatot haladéktalanul értesíteni, ha a gyermek súlyos veszélyhelyzetbe került vagy kerülhet.

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége, a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvoda prevenciós, feltáró és problémákat megszüntető tevékenységet végez.

Cél: Segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez. Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.

### **A megelőzés feladatai:**

A gyermeki-szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában.

Rendszeres kapcsolattartás a gyermek szüleivel.

Biztonságos, egészséges óvodai környezet megteremtése.

Együttműködés a gyermekvédelemben partner társ szervekkel.

A családot, gyermeket megillető kedvezményekhez való hozzájutás elősegítése.

Egészségügyi szűrővizsgálatok biztosítása.

### **A feltárás feladatai:**

A veszélyeztettség, hátrányos helyzet tüneteinek felismerése, problémák feljegyzése.

A tünetek okainak megkeresése.

### **A megszüntetés feladatai:**

a felzárkóztatás megszervezése

egyéni tehetséggondozás

induló hátrányok csökkentése

a szülők segítése a szülői szerep eredményesebb betöltéséhez

a gyermekek szociális helyzetének lehetőség szerinti javítása

segítő szakemberek igénybevétele a problémák típusának megfelelően

együttműködés konkrét esetekben a segítőkkel, jelzőrendszer működtetése

### **Az óvodavezető gyermekvédelmi feladatai**

Képviseli a gyermek és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja és személyes részvételével elősegíti ezek érvényesülését.

Felelős:

- A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért.
- A nevelő és oktató munka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséért.
- A gyermekbalesetek megelőzéséért.
- A gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséért.
- Szükség esetén javaslatot tesz a család szociális segítésére. ( óvodáztatási támogatás )

### **A nevelőtestület feladatai:**

- elősegíteni a hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását
- biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-óvó intézkedésekre javaslatot tenni
- a gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerni, hogy a gyermekvédelmi munka pedagógiai céljainak, feladatainak kidolgozása során figyelembe vehessük
- a problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismerni és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kérni
- a családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíteni
- minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését

### **Az óvodai gyermekvédelmi felelős munkája**

A gyermekvédelmi munka koordinátora. Képviseli a gyermek-és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja és személyes részvételével elősegíti ezeknek érvényesülést.

Feladata, hogy a családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöbölje a gyermekekre

ható ártalmakat, megvédje őket a test-lelki, erkölcsi károsodásoktól illetve ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.

Nevelési év elején felméri, hogy kik azok a gyermekek, akik kedvezőtlen családi háttérrel rendelkeznek.

Írásban tájékoztatja a szülőket gyermekvédelmi tevékenységéről, fogadóórájáról.

Kapcsolatot tart a nevelési tanácsadóval, a gyermekjóléti szolgálattal.

Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását.

Egyes gyermekek érdekében teendő intézkedésekről tanácsot ad.

Javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra.

Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében.

### **A gyermekvédelmi munka várható eredményei:**

- Minden veszélyeztetett gyermek szerepel a nyilvántartásban
- Minden rászoruló család tájékoztatást kap a támogatási lehetőségekről és segítséget ügyeinek intézéséhez
- Minden gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket
- Bizalommal fordulnak felénk a szülők
- Elfogadják javaslatainkat, segítségünket
- A segítő szolgálatok tanácsait igénybe veszik

## 10. AZ ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

Az óvoda fő feladata a minél hatékonyabb szintű nevelés, fejlesztés. Óvodánk eredményes működésének feltétele munkánk folyamatos ellenőrzése, értékelése.

Az ellenőrzés egyik lehetséges módja az önellenőrzés, amelyet az óvodapedagógusok naponta megtesznek. Az önellenőrzésen alapuló értékelés teljesítménynövelő hatású.

Munkánk minősítői a gyermekek és a szülők. Az óvoda akkor tud igazán eredményesen működni, ha ismeri a szülők elvárásait, igényeit az óvoda működéséről és tevékenységéről kialakított véleményét. Meg kell teremteni azokat a fórumokat, amelyek lehetővé teszik a véleménycserét, véleménynyilvánítást. A szülői szervezetet vonjuk be az óvodai tevékenység külső szemmel történő értékelésébe.

### **Az óvoda vezetője felel:**

- az óvodában folyó pedagógiai munkáért
- az intézmény teljes működéséért
- a döntések és a történések törvényességéért
- a gazdálkodás szakszerűségéért és ésszerűségéért
- a munkáltatói jogok gyakorlásáért
- a gyermekbalesetek megelőzéséért
- a rendszeres egészségügyi vizsgálat megszervezéséért

Az ellenőrzés célja az óvodában folyó pedagógiai gyakorlat segítése, fejlesztése, annak feltárása, hogy milyen mértékben közelítettük meg a pedagógiai programunkban kitűzött célokat.

A pedagógus szakmai ellenőre az intézményvezető, ő végzi a munkájának korrekt szakmai értékelését. Az intézményvezetőnek joga és lehetősége van a belső ellenőrzéshez külső szakértő bevonására. A belső ellenőrzés az óvoda minden lényeges mozzanatát átszövi. Az ellenőrzéssel szemben támasztott fontos követelmény a konkrétság, az objektivitás, a folyamatosság és a tervszerűség.

Az ellenőrzés segíti a pozitív tapasztalatok elterjedését. A hibák okainak feltárása előmozdítja a nevelés hatékonyságát.

A gyermekcsoportok fejlődésének nyomon követésénél fontos annak megállapítása, hogy a gyermek önmagához mért fejlődése szempontjából milyen eredmény született.

Az óvodavezető felelőssége, hogy olyan értékelést adjon, amely motiváló. Az értékelés szembesítés, az elért eredmények összevetése a kitűzött célokkal.

A mérés nem más, mint az értékelés eszköze. Az óvodában a leggyakoribb mérési módszer a



megfigyelés. Az ellenőrzés erősítse meg az óvónót mindabban, amit jól végzett, adjunk útmutatást az esetleges hibák kijavítására. Őszinte légkörben, kellő tapintattal mindent megbeszélhetünk, véleményünket soha ne tekintsük csálhatatlannak.

## 11. AZ ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁNAK ÉRTÉKELÉSE

Az óvoda pedagógiai programjának értékelésekor választ kaphatunk a program gyakorlatban történő bevalására. A megvalósulás színvonalát, minőségét és eredményességét az önellenőrzés eszközével állapítjuk meg. A program céljait és a megvalósulás szintjét összevetve elemezzük és értékeljük a tapasztalatokat. A program értékelése képet ad arról, hogy az óvodában milyen a nevelés eredményessége. Ez megítélhető az iskolába lépő gyermekek vizsgálatával, az óvoda által meghatározott, minden tevékenységformánál kidolgozott fejlődés várható jellemzőinek alapján.

### **Időnként megvizsgáljuk:**

Tudunk-e azonosulni a program céljaival, tartalmával, stílusával?

A nevelőtestület munkakedvét, pedagógiai kultúráját mennyire fokozta a pedagógiai program?

Rugalmasak vagyunk-e a gyakorlati megvalósulásban?

Jól rangsoroltuk-e a tennivalókat?

Értékrendünk figyelembe vette-e a gyermekek életkori jellemzőit?

A gyermekek nevelésében megjelennek-e a tervezett fejlesztő hatások, megfigyelhető-e a gyermekek viselkedésében a változás, fejlődés?

A pedagógiai programunk milyen eredményeket hozott a szocializáció terén, a megismerésben, a kommunikációban?

Ösztönözzük-e a képzelődést?

Mutatunk-e elegendő játékfogást, adunk-e technikai segítséget?

Megfelelünk-e a hármaskövetségnek, miszerint: „Ne siess, ne süss, ne aggodalmaskodj!”

Tudunk-e várni, kivárni?

A határozott vezetést összhangba tudjuk-e hozni a spontaneitással?

Van-e elég emberi és pedagógiai önbizalmunk?

Rendelkeznek-e a szülők megfelelő tartalmú információval a pedagógiai programról?

Mit mutatnak a szülők visszajelzései?

Hitelesek és őszinték vagyunk-e a szülők előtt?

Sikerül-e elkerülni a gyermeki viselkedés és a játékesemények túlmagyarázását?

Nem vonunk-e le, indokolatlanul messzemenő következtetéseket egy-egy kisgyermek megnyilvánulásából?

Tudomásul vesszük-e, hogy minden és mindenki állandóan változik?

Hogyan műveljük és neveljük önmagunkat?

A program ellenőrzését, elemzését, értékelését 5 évenként elvégezzük.

### **Miből tudjuk meg, hogy a gyermekek javára cselekszünk:**

Játékuk ötletgazdagságából, társas színvonalából.

Türelmes viselkedésükből.

Az akadályok kigondolásából, ügyes legyőzéséből.

A szabályok megtartásából.

Alkalmazkodóképességükből.

Képzelődsük elevevényéből.

Az agresszió csökkenéséből.

Találékonyágukból.

Megszólalásuk bátorságából és beszédük kifejező és kapcsolatteremtő funkciójának előtérbe kerüléséből.

Fantáziadús játszásukból.

Egyre gyakoribb játékkezdeményezésükből, önálló, sikeres szervezéseikből.

Testi-lelki egészségük, jókedvük jelzi.

Ügyesedésük, életkorukhoz illő műveltségbeli gyarapodásuk is azt mutatja, hogy jó úton járunk.

Szívesen jönnek az óvodába, természetesnek veszik annak életrendjét.

Várják a mesét és figyelmesen, élénk képzelődséssel kíserve végighallgatják.

### **A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére**

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus, finommozgásra képes. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele
- a cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek; végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggését. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb- szükség szerint kreatív- elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakember segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

## 12. AZ ÓVODA SZAKMAI DOKUMENTUMAI

Véleményünk szerint a tudatos pedagógiai tevékenység igényli a tervszerű, bizonyos mértékig előre elgondolt tervezést. Folyamatosan igyekszünk úgy formálni tervezési munkánkat, hogy az a gyermeki önkéntesség maximális figyelembevételével segítse az óvónő biztonságot jelentő tudatos felkészülését.

Az óvoda pedagógiai programja - jóváhagyás után- az óvodában első számú szakmai dokumentummá válik. A pedagógiai program célkitűzésit, feladatrendszerét. A szülők számára gyermekük óvodába lépésekor rövid ismertető formájában mutatjuk be és a későbbiekben hozzáférhetővé tesszük számukra.

Az éves munkaterv az óvoda szakmai, működési dokumentuma, amely tartalmazza: az intézmény adatait, működési tervet, nevelőtestületi és pedagógiai feladatokat; törvényességi feladatokat, gazdálkodási feladatokat, ellenőrzési tervet, ütemtervet

### **Az általános működéssel összefüggő dokumentumok:**

Pedagógiai Program

Alapító okirat

Szervezeti és működési szabályzat

Házirend

Közalkalmazotti szabályzat

Egyéb szabályzatok: (munkavédelmi, tűzvédelmi)

Egész évre előre ún. hálótervet készítünk. Ez a keretterv lehetőséget, szempontokat ajánl egy-egy évszakra, ünnepkörre összpontosítva.

A hálóterv tartalmazza

- Azokat az eseményeket, történéseket, amelyek a gyermek életében fontosak, amelyek köré tevékenységei, gondolatai csoportosulnak
- Egyes tevékenységekben az óvónő feladatait
- Néhány konkrét javaslatot a megvalósításhoz
- Meséket, mondókákat, dalokat, verseket

Az óvodai csoportnapló vezetési elvei:

4 hetes időtartamra tervezünk. A napi történések átgondolásával, feljegyzésével követjük a gyermekcsoport életét és fejlődését. Az együtt dolgozó óvónők a pedagógiai megbeszéléseken

értékelik az eltelt időszak történéseit és megbeszélik a teendőket.

A gyermekek fejlődésének nyomon követése A 20/ 2012. (VIII.) EMMI rendelet

Óvodában a pedagógusnak meg kell ismernie a gyermek személyiségében rejlő előnyöket , hátrányokat, az előrehaladást segítő és gátló tényezőket, ezért a gyermekekkel történő bánásmódnak mindig személyre szabottnak kell lennie.

A gyermekek fejlődését az óvodába lépéstől az iskolába lépésig megfigyelés alapján követjük nyomon.

- A gyermek egyéni jellemzőit az óvoda anamnézisben rögzíti a bekerülés időszakában.
- Az óvónők a gyermeket még az óvodába járása előtt családi környezetben meglátogatják.
- A beszoktatás időszakában minden gyermekről fejlődést diagnosztizáló anyag készül.
- A képességek felmérése után meghatározzuk a fejlesztés tartalmát.
- Minden gyermek a neki megfelelő fejlesztést kapja.

A gyermek személyiség fejlesztésében együttműködünk a családdal:

- Megfigyeléseinkről tájékoztatjuk a szülőket.
- A fejlesztés eredményességéről beszámolunk a szülőknak.
- A szülőket a közös fejlesztésre ösztönözzük.

### **Az óvoda szakmai dokumentumainak kapcsolata és egymásra épülése**

AZ ÓVODAI NEVELES ORSZÁGOS ALAPPROGRAMJA



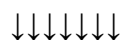
AZ ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA  
(AZ ÓVODAI NEVELÉS JÁTÉKKAL, MESÉVEL  
PROGRAM ELEMENEINEK FELHASZNÁLÁSÁVAL)



AZ ÓVODA ÉVES MUNKATERVE



A GYERMEKCSOPORT NEVELÉSI, TEVÉKENYSÉGFORMÁKRA ÉPÜLŐ NAPI  
AJÁNLATAI



A GYERMEKEKRŐL SZÓLÓ, FEJLŐDÉSÜKET TÜKRÖZŐ FELJEGYZÉSEK,  
MEGÁLLAPÍTÁSOK

### **13. A PEDAGÓGIAI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE**

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 2. sz. melléklete határozza meg azokat a minimális eszközöket és felszereléseket, amelyekkel az óvodának rendelkeznie kell.

Óvodánkban az alapvető tárgyi feltételrendszer biztosított.

A nevelési programunk megvalósításához szükséges eszközök:

Csoportszoba:

- fehér, színes anyagok, lepedők, fonalak
- babakocsi, babatakarók, puhatestű öltöztethető babák ruhatárral
- babaszoba és konyha felszereléssel
- plüss állatok
- összecusukható, mozgatható paravánok
- vesszőkosarak, hátizsákok, táskák
- csecsemőápolási kellékek
- autók, vonatok, útelemek, sínek
- beöltöztetéshez ruhák, kalapok, kendők
- hintaló
- fakockák ( natúr, színes, különböző méretű- készletek)
- bábok
- képes és mesekönyvek
- diavetítő, diafilmek
- színes gyöngyök – különböző méretben
- kirakó játékok
- dominó,társas, memória játék, kül. fejlesztő játékok
- ritmusjátékos hangszerek, csengők
- CD- magnó, zenei kazetták, cd-k
- agyag, gyurma , kavics, termékek
- jó minőségű, különböző vastagságú és felületű színes papírok, dobozok
- papír, rajzlap, színes ceruzák, festékek, filctollak, viaszkréta, ollók, formavágók
- a környezetgondozás termi eszközei

Tornaszoba, szertár:



A mozgás eszközei:

- Wesco mozgásfejlesztő eszközök (ernyő, téglák, tenyerek, talpak)
- alagút (csókió)
- egyensúlyozók, billenők, lépegetők
- füles labdák
- labdák, karikák
- vékonyabb, vastagabb kötelek, ugrókötelek
- sokfajta kéziszerszer ( szalagos pálca)
- bordásfalak
- zsámolyok
- tornapadok

Udvar:

- hinták
- rollerek
- biciklik
- csúzda
- homokozó, homokozó játékok, talicskák
- szánkók, hólapátok
- a környezetgondozás udvari eszközei

*A sajátos nevelési igényű gyermekek számára a fejlesztéshez szükséges eszközöket szakember állapítja meg, erről a fenntartó gondoskodik.*

## 14. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja 363/2012.( XII.17.) Korm. Rendelete
2. Az óvodai nevelés országos alapprogramjának egybeszerkesztett változata
3. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve 1..melléklet a 32/2012.(X.8.) EMMI rendelethez
4. Intézményünk dokumentumai
5. Raabe kiadó: Egészségnevelési elvek az óvodai pedagógiai programban
6. Zilahi Józsefné-Stöckert Károlyné-dr. Ráczné dr. Főző Klára:  
Óvodai nevelés játékkal, mesével. Nevelési Program óvodák számára
7. Zilahi Józsefné-Stöckert Károlyné-dr. Ráczné dr. Főző Klára: Óvodai nevelés játékkal,  
mesével öt kötetben
8. A röszei óvoda helyi nevelési programja
9. Játékpédagógiai Fórum anyaga 1986-1991-ig
10. Stöckert Károlyné: Játékpszichológiai szöveggyűjtemény
11. Mérei Ferenc-Binét Ágnes: Gyermeklélektan
12. Forrai Katalin: Ének az óvodában
13. Törzsök Béla : Zenehallgatás az óvodában
14. Dr. Kovács György: A játék elmélete és pedagógiája
15. Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés, de hogyan?
16. Óvodai Nevelés folyóirat cikkei
17. Zilahi Józsefné: Mese, vers az óvodában
18. Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk
19. Falvay Károly: Ritmikus mozgás- énekes játékok
20. Dr Tóthszöllősyné Varga Tünde : Mozgásfejlesztés az óvodában

## **15. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK**

### **Az óvodai nevelési program érvényességi ideje**

A nevelőtestület határozata alapján határozatlan időre szól.

### **A pedagógiai program módosításának lehetséges okai:**

- A feltételrendszerben bekövetkező, a megvalósítását lényegesen befolyásolható változás
- jogszabályi változás
- a megvalósítás értékelésének tényanyaga.

A megvalósításra írásban lehet javaslatot tenni, részletes, elemző indoklással. A módosítási javaslat elfogadásáról a nevelőtestület dönt, az intézményvezető jóváhagyásával a szülők véleményének meghallgatásával.

Módosítás esetén a törvényesítő eljárás megegyezik a Pedagógiai Program bevezetése előtti eljárással.

A Pedagógiai Program nyilvánossága:

A pedagógiai program megtalálható az óvodavezetői irodában.

## 16. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Borzavári Manókert Óvoda Pedagógiai Programját elfogadta a Nevelőtestület.

Dátum: .....  
.....  
Nevelőtestület nevében aláírás

A Borzavári Manókert Óvoda Pedagógiai Programját jóváhagyta a az óvoda vezetője

Dátum:.....  
.....  
Óvodavezető aláírása

A Borzavári Manókert Óvoda Pedagógiai Programjáról véleményét nyilvánította:

Dátum:.....  
.....  
Szülői közösség nevében, aláírása

A Borzavári Manókert Óvoda Pedagógiai Programjáról egyetértését kinyilvánította

Dátum:.....  
.....  
Fenntartó nevében, aláírás